

Programmabegroting Purmerend 2024-2027

De programma's

Programma 1

Publieksdiensten

Visie

Bij onze dienstverlening staat het belang van onze inwoners en ondernemers op de eerste plaats, en gemak centraal. We leveren maatwerk, binnen de geldende wet- en regelgeving. Dit gebeurt steeds meer digitaal en op afspraak. Wij willen dat bewoners en ondernemers op onze dienstverlening aan kunnen en werken daarom aan een hoge klanttevredenheid. Als de Omgevingswet in werking treedt op 1 januari 2024 dan voldoen we aan de minimale wettelijke vereisten van de VNG. Wij zoeken naar een Purmerendse invulling van de besluiten en instrumenten om het nog beter te doen voor onze gemeente.

Doelen en activiteiten

Een gemeente die werkt voor haar inwoners en ondernemers, betekent een goede (digitale) dienstverlening en een snelle, professionele en zorgvuldige afhandeling van vragen, aanvragen en (terugkoppeling van) meldingen. De informatie op de website moet voor iedereen goed vindbaar en toegankelijk zijn. Inwoners die minder digitaal vaardig zijn, worden geholpen bij hun vragen. Daarom blijven loketten en telefoon voor persoonlijk contact (uiteraard) volledig open. Ook staat

de bescherming van privacy hoog in het vaandel. Burgers, medewerkers en overige betrokkenen kunnen erop vertrouwen dat we zorgvuldig met hun persoonsgegevens omgaan.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Vergunningverlening

Vergunningaanvragen, ontheffingen en meldingen toetsen we aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Na vergunningverlening wordt op de naleving toegezien. Hierbij leveren we een bijdrage aan een prettige leefbare en veilige leefomgeving en beperken we overlast tot een minimum.

Onze omgeving is voortdurend in beweging. De ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling van onze gemeente leiden we met vergunningaanvragen, ontheffingen en meldingen in goede banen. Omdat we merken dat de grond schaars is en we niet altijd overal aan kunnen bijdragen sturen we op ontwikkelingen die een meerwaarde hebben voor onze gemeente. We vragen van initiatiefnemers om verantwoordelijk te zijn voor een goed participatieproces en vragen hen te participeren met de omgeving, nog vóórdat zij een vergunningsaanvraag indienen. Zo kunnen omwonenden in een vroegtijdige fase hun suggesties, opmerkingen of bezwaren kenbaar maken en kunnen plannen daarmee worden verrijkt. Na verlening wordt op de naleving toegezien. We leven daarmee een bijdrage aan een prettige leefbare en veilige leefomgeving en beperken overlast tot een minimum.

- Het onttrekken, samenvoegen of omzetten van woonruimte toetsen we aan de Huisvestingsverordening.
- De werkprocessen VTH passen we aan de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).
- De strategieën, risicoanalyse en prioritering implementeren we in het workflowsysteem.
- We maken gebruik van RX Launch, waardoor het werkproces van de APV en Bijzondere Wetten verder digitaliseert. De aanvragers kunnen dan gebruik maken van één digitale vergunningchecker. Hierbij starten we met de vergunningaanvragen voor evenementen.
- We geven uitvoering aan de werknemersvergunningen. Deze aanvragen worden getoetst aan de Parkeerverordening en het Uitvoeringsbesluit Parkeerverordening.
- De verwachting is dat er veel vragen met betrekking tot de Wkb bij de gemeente binnen zullen komen. Op de website wordt hieraan de nodige aandacht besteed.
- Vergunningaanvragen worden getoetst aan de energieprestatie-eisen voor bijna energie neutrale gebouwen (BING), waarmee we sturen op duurzame woningbouw.

Burgerzaken, Document-/informatiebeheer en Klantcontactcentrum

Toename gebruiksgemak, professionalisering van het team en verbetering van de dienstverlening voor burgers.

- We streven er bij team Burgerzaken naar dat er meer digitaal wordt afgenomen, waar dit makkelijk/mogelijk is voor de burger. Burgerzaken heeft reeds een aantal E-diensten en we gaan die komende jaren verder uitbreiden en doorontwikkelen.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor het implementeren van het Digitaal aanvragenRijbewijzen (DAR) voor Purmerend. Hiermee hoeft, het verlengen van een rijbewijs niet standaard aan de balie van Burgerzaken te worden uitgevoerd.

- We streven naar een goede focus op de juiste uitvoering en planning voor het aanvragen van reisdocumenten. Per januari 2024 is de 'reisdocumentendip' ten einde, waarmee het aantal aanvragen flink gaat stijgen. We borgen dat de medewerkers, naast hun opleiding, de juiste tools hebben om deze aanvragen efficiënt te verwerken.
- We houden ons bezig met het verder ontwikkelen en opleiden van team Burgerzaken. Verdere digitalisering, de veranderende klantvraag, en de ontwikkelingen van buiten, laten zien dat het belangrijk is, dat het team op de juiste manier met de vele verzoeken en aanvragen blijft omgaan en dat de kennis up to date blijft.
- Blijven inzetten van 'de klantreis' om voor bepaalde (digitale) producten te onderzoeken of deze op de juiste manier worden ingezet/uitgevoerd, dan wel waar eventuele verbeterpunten liggen.
- We willen informatie uit eigen beweging openbaar en digitaal toegankelijk maken, in ieder geval voor beleid en op termijn (binnen 8 jaar) voor 11 categorieën informatie. Dit is een actiepunt behorend bij de uitvoering van de Wet open overheid (WOO).
- We zetten ons in voor de ontwikkeling van het team KCC in professionele dienstverlening. We willen op die manier de toenemende complexiteit van vragen en verzoeken van inwoners professioneel en optimaal dienstverlenend het hoofd kunnen bieden.
- We willen informatie-uitwisseling tussen KCC en alle andere teams intensiveren. De vragen van inwoners willen we zoveel mogelijk adequaat beantwoorden zonder doorverbinden/terugbelverzoek.
- Het is belangrijk om te investeren in schrijftrainingen Duidelijke Taal. We willen teksten begrijpelijker en toegankelijker maken.

Belangrijk om te weten

Omgevingswet

Purmerend heeft ervoor gekozen om te voldoen aan de minimale acties voor implementatie zoals geformuleerd door de VNG, zodat we op tijd klaar zijn voor de inwerkingtreding van de wet. Tegelijkertijd gebruiken we de ruimte die de Omgevingswet biedt voor een Purmerendse invulling. Uitdaging is om deze grote stelselherziening op een goed voorbereide manier te managen, actuele ontwikkelingen niet onnodig te (laten) stagneren en de dienstverlening te continueren. Het implementeren van de Omgevingswet is een proces dat niet stopt na inwerkingtreding en zal de komende jaren doorlopen. Jaarlijks zal bij de Voorjaarsnota de benodigde dekking aangevraagd worden voor het daaropvolgende jaar. Het omgevingsplan is opgenomen in paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' van deze begroting.

Omgevingsvergunningen

De Omgevingswet vraagt voor vergunningaanvragen een nieuwe manier van werken. Als de wet van kracht wordt is de standaard behandeltermijn voor vergunningaanvragen acht weken. Het vooroverleg wordt door deze korte behandeltermijn nog belangrijker. We werken met een indicatieverzoek en omgevingsinitiatief. Het indicatieverzoek heeft meer een adviserend karakter, terwijl het omgevingsinitiatief bedoeld is om een wenselijk initiatief haalbaar te maken samen met de initiatiefnemer. Bij het omgevingsinitiatief wordt een casemanager gekoppeld aan de initiatiefnemer, waardoor de initiatiefnemer één aanspreekpunt heeft van A tot Z. Verder ondersteunen we initiatiefnemers met participatie bij vergunningaanvragen door middel van een handreiking en advies. Met inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt ook het besluit over het adviesrecht van de raad van kracht. Vanaf dat moment worden sommige (complexe) vergunningaanvragen die afwijken van het omgevingsplan (ook wel bopa's genoemd) voor een

advies aan de raad voorgelegd, vergelijkbaar met de huidige verklaring van geen bedenkingen. In 2024 doen we ervaring op met de door de gemeenteraad genomen besluiten over het adviesrecht en uitgangspunten voor participatie bij vergunningaanvragen. We nemen deze ervaringen mee voor de evaluatie het adviesrecht en de uitgangspunten voor participatie in 2025.

Omgevingsplan

Met inwerkingtreding van de Omgevingswet ontstaat van rechtswege het tijdelijk omgevingsplan. In 2023 wordt het eerste omgevingsplan voor de gemeente Purmerend voorgelegd aan de gemeenteraad voor het deelgebied Wheermolen-Oost. Tot 2032 loopt de transitieperiode om het tijdelijke omgevingsplan stapsgewijs naar eigen inzicht om te vormen richting het definitieve omgevingsplan. We stellen daarvoor een plan van aanpak (de zogenaamde transitiestrategie) op.

Wet elektronische publicaties

De verplichting voor bestuursorganen om voorgenomen besluiten uit de Wet elektronische publicaties digitaal ter inzage te leggen, is op 1 juli 2023 inwerking getreden. Besluiten en bijbehorende documenten die verplicht ter inzage gelegd moeten worden, moeten nu ook digitaal beschikbaar zijn.

Wet Open Overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden en is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ingetrokken. Onze insteek is om met de verzoeker in gesprek te blijven en te vragen naar de vraag achter de vraag. Voor het vervolg van de gefaseerde Woo-invoering, aansluitend bij het tijdsplan van de wetgever, is een plan gemaakt met een looptijd van meerdere jaren. In mei 2023 is er een Woo-contactpersoon formeel door het college benoemd. Dit is een wettelijke verplichting. De contactpersoon heeft als taak om inwoners op een laagdrempelige wijze te informeren over de beschikbaarheid van overheidsinformatie en is het aanspreekpunt voor inwoners, ondernemers, verenigingen en bestuursorganen van de gemeente. Zoals vorig jaar benoemd, markeert de Woo een nieuwe fase voor transparantie van de overheid: digitale informatie die op orde, openbaar en vindbaar is. Openbaar omdat de samenleving recht heeft op overheidsinformatie. Bovenal: Informatie moet makkelijk vindbaar en beschikbaar zijn voor de burger. Om die kwaliteitsslag te maken zal ook in 2024 ingezet worden op versnelde uitrol van het zaakstelsel; het toezien op de kwaliteit van de vakapplicaties, zodat ook daar documenten makkelijker vindbaar zijn en duurzaam toegankelijk. Voor onze website zal het gebruik van een digitale assistent onderzocht worden. In het laatste kwartaal 2023 zal in beeld worden gebracht welke acties meerjarig nodig zijn op weg naar een 'Open Purmerend'. De contactpersoon neemt deel aan de Maatschappelijke Coalitie over Informatie Gesproken. Een samenwerkingsverband op landelijk niveau dat gericht is op de werkbaarheid van de openbaarheidstrategie vanuit de Centrale Overheid. Waarbij de contactpersoon een ambassadeursrol vervult voor de digitale toegankelijkheid op gemeentelijk niveau in samenwerking met de VNG. De contactpersoon zal in 2024 starten met het betrekken van onze inwoners bij de invulling van een transparante manier van werken. Denk hierbij aan aanwezig zijn op plekken in de wijk waar burgers komen, om op te halen waar de behoefte en de vraag ligt en vervolgens te vertalen naar organisatorische maatregelen die gaan helpen.

Digitale dienstverlening: Informatievoorziening en digitaal documentbeheer op orde

Inwoners en ondernemers willen in toenemende mate op digitale wijze zaken doen met de gemeente of informatie digitaal ontvangen. Dit stelt eisen aan de wijze waarop we data en

informatie opslaan; immers informatie die van blijvende waarde is moet duurzaam digitaal worden bewaard en voor de inwoners in een verre toekomst ontsloten kunnen worden. Het komt erop aan hoe we aan de voorkant werkprocessen kunnen inrichten en automatiseren (archiving by design) en of de applicaties voldoen aan de eisen van duurzame toegankelijkheid. In 2024 gaan we door met digitaliseren van o.a. bouwdoSSIERS en werken we alleen nog maar vanuit een digitaal origineel. Dit levert een belangrijke bijdrage aan wat de Wet open overheid, de Wet digitale toegankelijkheid en de Omgevingswet voor burgers beoogt, namelijk; proactief beleid op openbare digitale toegankelijkheid van informatie voor onze burgers.

Digitale toegankelijkheid purmerend.nl

Een grote groep mensen heeft een beperking. Denk hierbij aan mensen die blind, slechtziend of kleurenblind zijn; doof of slechthorend, motorisch beperkt of zwakbegaafd, autistisch, laaggeletterd. Bij de gemeente Purmerend willen we dat iedereen dezelfde (digitale) informatie tot zich kan nemen. Een beperking zou hierbij geen belemmering moeten zijn. Daarom committeert de gemeente Purmerend zich aan de digitale toegankelijkheidsnorm WCAG 2.1 AA. Dit vraagt een andere manier van denken én werken.

Eind 2021 is de nieuwe website purmerend.nl live gegaan in de nieuw ontwikkelde huisstijl. De nieuwe huisstijl voldoet aan de toegankelijkheidseisen: juiste lettertype, regelafstand en (kleur)contrast en de website is gebouwd volgens de WCAG 2.1 AA. We voer(d)en gesprekken met ervaringsdeskundigen over het ontwerp en de werking van de website.

Wet elektronische publicaties

De verplichting voor bestuursorganen om voorgenomen besluiten digitaal ter inzage te leggen, uit de Wet elektronische publicaties, is voorlopig uitgesteld. Dat geeft bestuursorganen gelegenheid om meer ervaring hiermee op te doen. Naar verwachting geldt de verplichting per 1 januari 2023.

Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

Het wetsvoorstel voor de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) is aangenomen. Het doel van de aanpak is om de juistheid van de adresgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) blijvend te verbeteren. We gaan deze aanpak op de afdeling integreren, waarbij de samenwerkingsverbanden en gegevensuitwisselingen binnen en buiten de gemeente zeer belangrijk zijn, alsmede de vastlegging hiervan.

Verkiezingen

De komende 4 jaren, vanaf 2024, is er elk jaar een verkiezing, waarbij de kans bestaat dat dit meerdaagse verkiezingen zullen worden. We zien dat het aantal vrijwilligers om te helpen bij het uitvoeren van de verkiezingen landelijk onder druk staat. Ook voor de Tweede Kamer-verkiezingen van dit jaar werken we aan voldoende verkiezingsbureau's waar bewoners op een laagdrempelige manier kunnen stemmen. De manier van stemmen tellen is aan het verbeteren.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo11 Publieksdienstverlening	Lasten	-8.049	-8.714	-9.203	-9.363	-9.300	-9.564	-9.725
BVo11 Publieksdienstverlening	Baten	4.771	4.664	4.814	5.357	5.370	5.668	5.747
		-3.277	-4.050	-4.389	-4.006	-3.930	-3.896	-3.978

Het saldo stijgt met € 383.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 160.000 hogere lasten en € 543.000 hogere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BVo11 Publieksdienstverlening	Lasten	Baten
Omgevingswet		
De kosten voor de implementatie van de Omgevingswet hebben tot 2024 een plaats in de begroting (conform Programmabegroting 2022-2025). Op 1 januari 2024 zal de Omgevingswet in werking treden. In de paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' staat vermeld dat er stap voor stap zal worden bezien hoe de financiën van de transitie richting het omgevingsplan verlopen.	360	
Reisdocumenten		
In 2014 is er een 'reisdocumentendip' ontstaan. Vanaf dat moment waren de reisdocumenten voor mensen vanaf 18 jaar 10 jaar geldig in plaats van 5 jaar. Per 2024 is de dip voorbij en wordt een toename verwacht in de vraag naar reisdocumenten. Om te kunnen voorzien in de toenemende vraag zal extra personeel worden ingezet. De hogere vraag naar reisdocumenten leidt tot hogere baten, alsmede hogere lasten in de vorm van afdracht Rijksleges.	-647	628
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	127	-85
Totaal	-160	543

Reserves

Dit programma heeft geen reserves.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investeringen

Dit programma heeft geen investeringen.

Programma 2

Samenleving

Visie

We vinden het belangrijk dat je in Purmerend jezelf kunt zijn en dat je er fijn kunt wonen. De omgeving waarin Purmerenders leven nodigt uit tot bewegen, gezond leven, ontspannen, werken, ontmoeten en elkaar helpen. Inwoners, jong en oud, wonen in een veilige en stimulerende omgeving waarbij zij hun talenten kunnen ontwikkelen en ontplooien. Soms is dat (even) ingewikkeld. Dan zijn wij er om samen met het eigen netwerk en onze partners in de gemeente, te kijken wat nodig is. Zo kunnen inwoners zich goed ontwikkelen met als doel dat zij zoveel mogelijk zelfstandig kunnen zijn. We streven er naar dat Purmerenders in staat zijn zo lang mogelijk in de thuisomgeving te functioneren en beogen een duurzame veiligheid voor iedereen in de thuissituaties. We bieden ondersteuning om dit mogelijk te maken. Zo werken we samen met partners en bewoners aan een inclusieve samenleving.

Doelen en activiteiten

We doen dit door, midden in de samenleving te staan. We staan dichtbij inwoners en kunnen daarom zoveel mogelijk op tijd signaleren en passende maatregelen treffen. Dit vraagt om een nauwe, gelijkwaardige samenwerking tussen gemeente en partners in buurten en wijken. De uitvoerders, zowel vanuit de gemeentelijke loketten als vanuit maatschappelijke organisaties, zoeken elkaar

steeds vaker op om slimme en snelle oplossingen te bedenken. We kijken daarbij steeds naar de context van de inwoner. Dit is geheel in lijn met de koers waar we voor staan en die we de komende jaren verder gaan ontwikkelen, samen met onze partners. Deze manier van werken vraagt soms om lef en daadkracht. Maatregelen en acties die passen bij wat de inwoner nodig heeft! We stellen de uitvoering in staat om te handelen vanuit deze manier van werken. De komende jaren staat de koers centraal en zijn onze acties erop gericht om hier verder handen en voeten aan te geven. Een stevige lokale aanpak is belangrijk, maar binnen veel thema's trekken we ook regionaal op. Om ervoor te zorgen dat we van elkaar leren, maar vooral dat inwoners, partners en ondernemers geen last hebben van mogelijke verschillen per gemeente.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Welzijnswerk

Door middel van het welzijnswerk trachten we het welzijn van onze inwoners te bevorderen om complexe situaties (situatie waarbij er sprake kan zijn van meerdere problemen zoals financieel, opvoeding of sociale problematiek) te voorkomen. De Purmerendse samenleving groeit - uitdagingen komen en gaan. Er wordt steeds meer van de mensen in de samenleving verwacht; denk aan mantelzorg, vrijwilligerswerk en een actieve deelname aan de maatschappij. Het welzijnswerk helpt hierbij: zij staan dichtbij onze inwoners (van jong tot oud), ondersteunen bij de zelfredzaamheid, vergroten het netwerk en brengen mensen bij elkaar.

- Er wordt zoveel mogelijk voorkomen dat situaties complex(er) worden door te blijven investeren in de samenwerking vanuit de sociale wijkteams en het 'werken in wijken'.
- Het sociale wijkteam is voor veel inwoners het eerste contactpunt in de wijken en heeft een laagdrempelig karakter.
- Het wijkteam is een dynamische groep betaalde krachten en vrijwilligers dat telkens werkt vanuit de vraagstukken en/of krachten van inwoners. Zij komen ook bij de mensen thuis als dit de situatie ten goede komt. Wij zorgen ervoor dat deze teams in verbinding staan met de buurten en wijken. Dat kan betekenen dat de teams er verschillend uitzien of soms zullen wisselen van samenstelling omdat de praktijk hierom vraagt.
- Het project "Waakvlam" dat in 2023 is geïntroduceerd wordt voortgezet. Het richt zich op inwoners met psychische kwetsbaarheid die verspreid over de wijken wonen om te voorkomen dat zij tussen wal en schip vallen en heeft ook oog voor de omgeving/omwonenden. Het voorkomt escalaties (zoals ernstige overlast, of uithuiszetting) en zorgt voor het bewaren van rust in de buurt.
- We zetten in op (nog) kortere lijnen met onder andere huisartsen, school- en maatschappelijk werk, Centrum voor Jeugd en Gezin, het onderwijs en informele hulp zoals mantelzorgers en vrijwilligersorganisaties (denk aan Bim Bam, Elkaar Helpen Purmerend tot de weggeefwinkel).
- Voor de jeugd zorgen we er voor dat er voldoende plekken in de gemeente zijn waar ze (wel) welkom zijn en van daaruit geholpen worden met de specifieke vragen die je al op jonge leeftijd kunt hebben. Het liefst samen met de ouder(s).

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is onmisbaar in de samenleving, het brengt de Purmerenders samen, zorgt voor verbinding en is belangrijk voor vele maatschappelijke partners en evenementen. Het vinden en binden van vrijwilligers is een grote uitdaging waarin we zoveel als mogelijk gezamenlijk optrekken. We zien een trend van de steeds ouder wordende vrijwilliger en het tekort aan nieuwe aanwas

van (jongere) vrijwilligers. Met name bij sport- en culturele verenigingen zien we de behoefte aan meer vrijwilligers.

- We zetten in op andere, innovatieve manieren die bijdragen aan het vinden van nieuwe vrijwilligers. Denk hierbij aan acties zoals vrijwilligersmarkten in het stadje en flyers in welkomsttasjes voor nieuwe inwoners.
- We investeren in een interactieve website.

Wmo en mantelzorg

We streven naar een betere kwaliteit van maatwerkvoorzieningen waardoor inwoners goed ondersteund worden en zelfredzaam blijven. We zorgen voor (het inkopen van) kwalitatief goede ondersteuning die aansluit bij de behoefte van onze inwoners. We willen mantelzorgondersteuning beter afstemmen op de behoeftes van de verschillende doelgroepen waardoor de draagkracht van de mantelzorgers verbetert en zij zich gesteund voelen.

- We monitoren de kwaliteit en onderhoud van de (maatwerk) producten en diensten en borgen de contracten door middel van ons eigen lokale contractmanagement Wmo en met behulp van Toezichthouders van GGD Amsterdam.
- De bestaande samenwerking en de bijbehorende samenwerkingsagenda tussen de gemeenten regio Zaanstreek-Waterland en Zilveren Kruis is in 2023 opgegaan in het Integraal Zorgakkoord (IZA). Samen met de regiogemeenten, Zilveren Kruis, zorg- en welzijnspartijen, inwoners en cliënten stellen wij een regiobeeld en vervolgens een regioplan. Het doel is dat onze inwoners minder hinder ondervinden van de 'schotten' die bestaan tussen de verschillende wetten Wmo, Jeugdwet, Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (ZvW).
- Het abonnementstarief voor maatwerkvoorzieningen wordt verhoogd per 1 januari 2024. Hiermee wordt de steeds duurder wordende zorg voor de meest kwetsbaren betaalbaar en toegankelijk gehouden.
- We willen het aanbod mantelzorgondersteuning optimaliseren voor de verschillende doelgroepen mantelzorgers. In 2023 is een start gemaakt om bekendheid over mantelzorg onder werkgevers te vergroten. Dit krijgt in 2024 een vervolg. We zorgen ervoor dat de mantelzorger de weg naar ondersteuning kan vinden en geven mogelijkheden op maat.

Ouderen

Ouderen krijgen de ondersteuning die zij nodig hebben en hebben de mogelijkheid te verhuizen naar een woning passend bij hun levensfase. Zorg kan ondersteund worden door gunstige ligging van locatie en slimme aanpassingen in huis.

- We hebben aandacht voor het realiseren van geschikte woningen voor ouderen.
- Wij blijven in structureel overleg met zorgaanbieders over mogelijkheden om extramurale zorg en ondersteuning af te stemmen op de individuele situatie van ouderen. Door de zorg te ondersteunen met slimme technologie (e-health) kan die worden ontlast.
- We gaan eenzaamheid tegen door het bieden van een wisselend aanbod van ontmoetingsmogelijkheden op groepsniveau of individueel niveau. De huisbezoeken aan Purmerendse ouderen worden geïntensiveerd. Hierbij staan hetsignaleren van en informeren over onderwerpen als eenzaamheid, zelfredzaamheid, (financiële) problemen en valpreventie centraal.
- We nemen actief deel aan het programma G'oud in Zaanstreek Waterland voor zorg en ondersteuning op de juiste plek.

Maatschappelijke ondersteuning/opvang

De aanpak in wijken en buurten dichtbij inwoners- stimuleert een inclusieve samenleving. Cliënten worden zoveel en zolang mogelijk thuis of in de wijk ondersteund, zodat we eerder signaleren en passende hulp kunnen bieden.

- We verstevigen de samenwerking in de aanpak rondom mensen met onbegrepen gedrag en versterken de GGZ-kennis in de wijk.
- We zetten in op het organiseren van een fijnmazig netwerk in wijken en buurten waar de verschillende professionals elkaar kunnen ontmoeten en de voorzieningen bijdragen aan een inclusieve samenleving. In de letterlijke zin: samen leven. Waarin vragers van ondersteuning of zorg ook dragers voor anderen kunnen zijn.
- In navolging op het advies van de commissie Dannenberg 'Van beschermd wonen naar een beschermd thuis' blijven we bezig het ondersteuningsaanbod te ontwikkelen voor cliënten.
- Met het oog op de transformatie en doordecentralisatie beschermd wonen, wordt er gezocht naar alternatieve woonvormen. We nemen dit mee in het nieuwe inkoopbeleid Beschermd verblijf en Beschermd Thuis. Om succesvolle uitstroom naar een passende woonplek te bevorderen.
- Er wordt gezocht naar een locatie om mensen met complexe multiproblematiek passende zorg en begeleiding te bieden.
- We bieden intensieve begeleiding voor inwoners die op de wachtlijst staan voor de maatschappelijke opvang.

Armoede en schulden

Bestaanszekerheid is het fundament voor een inclusieve samenleving. Iedereen kan meedoen en zo zelfredzaam mogelijk blijven participeren, zonder (problematische) schulden. Minder volwassenen en kinderen ervaren financiële belemmeringen om mee te kunnen doen. Inwoners ontvangen zo snel mogelijk de juiste hulp.

- We gaan het herijkte armoedebeleid dat in 2023 is vastgesteld uitwerken en implementeren, en we monitoren hoe dit gaat.
- We intensiveren de preventieve aanpak en vroeg signalering om te voorkomen dat inwoners in de problematische schulden belanden.
- We verkleinen het stigma op schulden waardoor inwoners zich in een eerder stadium melden bij de gemeente.
- We verruimen de regelingen en versimpelen de aanvraagprocessen rond minimaregelingen, zodat aanvragen laagdrempeliger en toegankelijker worden voor mensen die het nodig hebben.
- In opdracht van het Rijk pakken we het thema 'energiearmoede' op. Dat betekent dat we de mensen die het financieel het zwaarst hebben, helpen om hun energierekening omlaag te krijgen door middel van bewustwording en verduurzaming van huizen.
- We bieden binnen het Loket Schuldienstverlening een integraal aanbod. We zetten in op versnelling van het hulpverleningsproces door gebruik te maken van specifieke landelijk ontwikkelde instrumenten.

Werk en inkomen

Zoveel mogelijk mensen doen mee. Als gemeente kijken we hoe we verschillende mensen beter en effectiever kunnen ondersteunen.

- We gaan door met het ontwikkelen van een gerichte aanpak voor verschillende doelgroepen, zoals ondernemers en jeugd.

- We geven uitvoering aan ons participatiebeleid met als doel zoveel mogelijk mensen te laten meedoen. We werken samen met Werkom zodat de verschillende doelgroepen de juiste ondersteuning krijgen.
- Werkom is aan de slag gegaan met de vernieuwde koers en de aanbevelingen die bureau Berenschot heeft gedaan in 2022. Hieruit is in 2023 de strategische agenda voortgekomen met een aantal speerpunten voor de komende jaren. Werkom werkt in samenwerking met ons verder aan de uitvoering van deze speerpunten.

Inburgering

Inburgeraars worden zo goed mogelijk op weg geholpen ten behoeve van integratie. Daarbij wordt voor iedereen een plan op maat gemaakt.

- We zetten in op kwalitatief goede begeleiding en aanbod. Dat doen we centraal vanuit het loket inburgering. We werken samen met maatschappelijke partners en taalscholen om dit te bereiken.
- Kinderopvang blijft een belangrijk onderwerp binnen de inburgering. We gaan verder met het vinden van de juiste aansluiting tussen kinderopvang en het inburgeringsproces.
- We gaan op zoek naar manieren om inburgeraars zo snel mogelijk te leren zwemmen.
- We zetten in op actieve begeleiding naar werk in samenwerking met Werkom.

Jeugd

Een fijne jeugd in Purmerend en hulp krijgen wanneer dat nodig is. Belangrijk is dat gezinnen in een zo vroeg mogelijk stadium passende ondersteuning ontvangen. Door vanuit vroeg signalering meer in te zetten op lichte vormen van hulp en ondersteuning voorkomen we onnodige inzet van specialistische jeugdhulp. Een betere samenwerking zorgt ervoor dat inwoners effectiever geholpen worden.

- We zetten in op het trainen van professionals op het gebied van mediation om gezinnen beter te kunnen ondersteunen bij een ingewikkelde scheiding.
- In samenwerking met onze onderwijspartners zetten wij in op een stabiel en adequaat onderwijstraject voor ieder kind.
- Er wordt verder gewerkt aan de afbouw van de gesloten jeugdzorg volgens de bovenregionale aanpak 'Thuis voor Noordje'. Zaanstreek-Waterland realiseert hiermee samen met andere regio's in Noord-Holland een toereikend aanbod voor jeugdigen waarin kleinschalige woonvoorzieningen zo thuis als mogelijk worden nagestreefd.
- We zetten in op het werken in de wijk met ketenpartners als scholen, POH GGZ Jeugd, schoolmaatschappelijk werk, wijkinitiatieven etc.
- Er is jaarlijks aandacht voor de werving van pleeggezinnen door o.a. deel te nemen aan de landelijke campagne 'Open je wereld'. We hebben aan de landelijke campagne lokaal een schakel in de keten toegevoegd, namelijk Buurtgezinnen. Inzet op Buurtgezinnen kan pleegzorg voorkomen en kan ingezet worden als een vorm van nazorg (na afloop van pleegzorg).
- De Verordening jeugdhulp is in 2022 voor alle regiogemeenten gelijk getrokken. Er wordt regionaal en lokaal samengewerkt aan de implementatie hiervan.
- Aanscherping van het beleid op het gebied van persoonsgebonden budget (pgb) door het herzien van de verordening en de nadere regels jeugdhulp, en het scheppen van beleidskaders zowel regionaal als lokaal. Er is meer aandacht voor de kwaliteit van de zorg geboden vanuit een Pgb, en is meer regie vanuit de inhoud.

- We zetten in op kennisverrijking -zowel intern als extern- ten aanzien van de reikwijdte van de Jeugdwet. Daarnaast wordt ingezet op het verstevigen van de eigen krachten door middel van bijvoorbeeld Eigen Kracht-conferenties.
- We intensiveren de capaciteit bij Veilig Thuis, om wachttijden te voorkomen, en zetten daarnaast in op versteviging van de samenwerking tussen het lokale veld en Veilig Thuis zodat inwoners effectiever geholpen worden.
- Met de regiogemeenten Zaanstreek Waterland, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen (GI's) en de Raad voor de Kinderbescherming zetten we in op minder schakels in de Jeugdbeschermingsketen (JB-keten), we signaleren tijdig de zorgen en onveiligheid rondom inwoners als gevolg van (vermoedens van) huiselijk geweld.

Onderwijs

Kinderen krijgen optimale ontwikkelkansen en groeien veilig op. Hun ontwikkeling door de jaren heen verloopt volgens een doorlopende leerlijn. Onderwijs, zorgprofessionals en gemeente signaleren vroegtijdig wanneer kinderen extra hulp nodig hebben.

- Samen met alle onderwijspartijen geven wij uitvoering aan de Onderwijsagenda.
- Er is ingezet op het inlopen van corona gerelateerde vertragingen. Zo zijn docenten in het primair onderwijs getraind in Rots en Water (sociale vaardigheidstraining), zodat zij elementen uit de methode kunnen toepassen tijdens de (gym)lessen. Hierdoor wordt op een laagdrempelige manier de sociale en emotionele competenties van kinderen vergroot. Ook is de bibliotheek op school uitgebreid om het leesonderwijs een impuls te geven en te stimuleren.
- We zetten in op in- en naschoolse activiteiten om kansengelijkheid te vergroten door onderwijs-, cultuur-, en sportactiviteiten aan te bieden op scholen.
- Op alle basisscholen en middelbare scholen worden voorlichtingslessen gegeven door middel van theatervoorstellingen met maatschappelijke thema's zoals middelengebruik, omgaan met geld en sociale media. Ook op het (voortgezet) speciaal onderwijs worden de lessen aangeboden en met enthousiasme ontvangen. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om ook lessen te ontwikkelen over online winkelen en impulsbeheersing
- Er worden preventielessen gegeven over onder andere jeugdcriminaliteit, online veiligheid, vuurwerkoverlast en tolerantie en respect.
- Wij bieden opnieuw alle basisscholen de mogelijkheid om de eindmusical van hun groep op een professioneel podium uit te voeren. In 2023/2024 gaan we aan de slag met een speciale Purmerendse musical geschreven door het NKT.
- Samen met de Brede School Beemster (BSB) wordt een uitvoeringsagenda gemaakt met onderwerpen die actueel zijn binnen het onderwijs, de kinderopvang en de gemeente. Hierover vinden gesprekken plaats met alle partijen. Vanuit de regio wordt gewerkt aan een betere en eenduidige aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt (zie verdere toelichting bij programma 9.Economie).
- Bij het Leerlingenvervoer wordt meer ingezet op maatwerk, waarbij we oog hebben voor het stimuleren van zelfredzaamheid/zelfstandigheid van een gezin.
- Afgelopen jaar zijn we gestart met verschillende schoolbesturen (po), het onderwijs en jeugdhulp slimmer met elkaar te verbinden. Dit willen we het aankomende jaar voortzetten. We bevorderen het wijkgericht werken.

Sport

Sporten verbindt, is leuk en gezond. Sportverenigingen hebben een belangrijke sociale en maatschappelijke functie. We helpen verenigingen die op zoek zijn naar de verbinding, zodat we meer mensen stimuleren om te bewegen en te sporten. Dit zorgt voor vreugde en een gezondere levensstijl.

- We geven uitvoering aan de Sportvisie, Sportakkoord en Preventieakkoord via het uitvoeringsprogramma.
- Sportclubs krijgen de mogelijkheid om sponsoruitingen vanaf de sportaccommodaties op de omgeving te richten, zodat ze meer mogelijkheden hebben om inkomsten te verwerven.
- We helpen verenigingen te ontwikkelen na corona, naar vereniging 2.0 met de integratie van multi sportoplossingen.
- Versterken van de doorverwijzing naar sportaanbieders door actief in te zetten op een goede samenwerking tussen maatschappelijke instellingen zoals onderwijs, de GGD, sportverenigingen en -aanbieders, Spurd en de jeugdzorg. Daarbij zorgen voor verbinding met (kwetsbare) doelgroepen en activering tot sport en bewegen.
- Stimuleren en ondersteunen van vitale sportaanbieders (commercieel/niet commercieel) in het aangaan van de verbinding en maatschappelijk projecten.
- We zetten in op een nieuw te realiseren sporthal de Karekiet als ook het inzichtelijk maken van de verdere capaciteitswens voor binnensporten, zodat de verhoogde capaciteitsvraag naar binnensportaccommodaties wordt ingevuld.
- Ondersteund door verschillende onderzoeken willen we meer zwemlessen en meervoudig inzet van zwemwater kunnen bieden en gaan we voor een uitbreiding van het Leeghwaterbad met een hybride zwembad.
- We zetten in op esports & gaming om de maatschappelijke verbinding met jeugd en jongvolwassenen te versterken en de digitale /niet digitale sportwerelden bij elkaar te brengen.

Cultuur

Kunst en cultuur dragen in belangrijke mate bij aan een goed leefklimaat. Cultuur prikkelt, inspireert, creëert ruimte voor verbeelding, vormt identiteit en geeft kleur aan het leven. Ook zorgt het voor verbinding en het vergroot de gemeenschapszin. Dit draagt bij aan de leefbaarheid en de identiteit van onze gemeente.

- We stellen een Cultuurvisie met uitvoeringsprogramma voor de komende jaren op.
- We vergroten de bekendheid van het cultureel aanbod, onder andere door de verbinding met de beleidsterreinen economie en toerisme te versterken.
- We stimuleren cultureel aanbod in de buitenlucht, onder andere in het Amfitheater en op andere locaties in de gemeente.
- We blijven met de culturele partners in gesprek over de toekomstbestendigheid van het culturele veld, om te blijven werken aan een divers en kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod.
- Er wordt ingezet op het behoud van vrijwilligers, aangezien vrijwilligers van groot belang zijn voor het kunnen bieden van een rijk cultureel aanbod.
- Er wordt ingezet op de versterking van het onderwijs met sport- en cultuurlessen en kanselijkheid, zodat alle kinderen in aanraking komen met verschillende vormen van kunst en cultuur. Dit maakt het mogelijk dat kinderen zich in de volle breedte kunnen ontwikkelen en ontdekken waar hun talenten liggen.
- Er wordt ingezet op nieuwe manieren van cultuurparticipatie en participatie van kwetsbare mensen.

Gezondheid

Purmerenders, die zoveel mogelijk bewust en gezond leven, dat is het streven. Voor jong en oud. Zo proberen we ouders te stimuleren om gezond te koken voor hun kinderen, zodat het letterlijk met de 'papepel' wordt ingegoten. We continueren de BabyGroenteTas en bekijken samen met de coalitie Kansrijke Start hoe we nog meer ouders kunnen bereiken.

- Vanuit Kansrijke Start organiseren we netwerkmomenten, zodat de mensen in de geboortezorgketen elkaar kennen en opzoeken als dat nodig is.
- We organiseren een kosteloos en laagdrempelig aanbod aan zwangerschaps cursussen in de wijken, zodat zwangeren elkaar hier kunnen treffen en goed voorbereid de bevalling en het ouderschap in gaan.
- We zetten in op de gezonde wijk, waarin sporten, spelen en gezonde voeding dicht bij huis zijn.
- We zorgen voor een continu fruitaanbod op scholen, zodat alle kinderen op de schooldagen fruit krijgen.
- We volgen de pilot 'leefstijlcoach'.
- We geven uitvoering aan het plan van aanpak van Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA).
- We blijven inzetten op een rookvrije gemeente, door de rookvrije tegels bij openbare speelterreinen te onderhouden en kosteloos de voorstelling van 'De sTOPPERS' te organiseren in de Purmaryn.
- Samen met de huisartsen is een samenwerking gestart met het sociaal wijkteam - een soort 'Welzijn op recept' - waardoor inwoners snel en veilig worden doorverwezen als hun hulpvraag (ook) anders is dan medisch. Deze inzet breiden we in 2024 uit in alle wijken.

Wijkmanagement

De dorps- en wijkmanagers zijn de ogen en oren van de wijken en dorpen. Meer bewoners en ondernemers zijn op de hoogte van de werkzaamheden van de dorps- en wijkmanagers, en weten hen makkelijk te vinden om hen te raadplegen en te informeren over dorps- en wijkaangelegenheden. Op deze manier worden bewoners meer in hun kracht gezet om zelf initiatieven te nemen in de wijk, weten bewoners elkaar te vinden en ontwikkelt de buurt zich in positieve zin.

- Wijkmanagement verbindt bij maatschappelijk en fysieke ontwikkelingen (jeugd, veiligheid, leefbaarheid, openbare ruimte) door partijen bij elkaar te brengen, en zorgt voor een regiehouder. 'Werken in wijken' is hier een voorbeeld van.
- Om de zichtbaarheid en bekendheid van dorps- en wijkmanagers nog beter te maken gaan we frequent communiceren over de betekenis van dorps- en wijkmanagement. Dit doen we zowel buiten als binnen de organisatie.

Zorgfraude

Voorkomen van zorgfraude zodat het budget ook daadwerkelijk besteed wordt aan die mensen die het nodig hebben.

- We willen zorgfraude binnen de Jeugdwet en de Wmo vroegtijdig signaleren en effectief ingrijpen als het zich voordoet. Daarvoor willen we proactief toezicht houden op kwaliteit en rechtmatigheid van verstrekkingen.
- Consulenten worden getraind om signalen beter te kunnen herkennen.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo21 Kunst en cultuur	Lasten	-8.369	-8.096	-8.623	-8.725	-8.945	-9.012	-9.233
BVo21 Kunst en cultuur	Baten	1.198	1.327	1.327	1.327	1.327	1.327	1.327
		-7.172	-6.769	-7.296	-7.398	-7.617	-7.684	-7.905
BVo22 Sport en recreatie	Lasten	-10.085	-9.047	-9.435	-9.589	-10.733	-11.347	-12.095
BVo22 Sport en recreatie	Baten	2.563	1.972	2.022	2.085	2.104	2.123	2.144
		-7.522	-7.075	-7.413	-7.504	-8.629	-9.223	-9.952
BVo23 Wijkmanagement	Lasten	-1.063	-1.031	-1.276	-1.551	-1.564	-1.596	-1.632
BVo23 Wijkmanagement	Baten	2	0	0	0	0	0	0
		-1.061	-1.031	-1.276	-1.551	-1.564	-1.596	-1.632
BVo24 Jeugd	Lasten	-37.201	-37.034	-38.464	-42.015	-43.454	-44.926	-45.862
BVo24 Jeugd	Baten	100	20	20	21	21	22	22
		-37.100	-37.014	-38.444	-41.994	-43.433	-44.904	-45.840
BVo25 Onderwijs	Lasten	-13.180	-12.569	-14.612	-12.627	-13.057	-13.566	-15.107
BVo25 Onderwijs	Baten	3.557	2.992	3.290	3.336	3.349	3.351	3.353
		-9.623	-9.577	-11.322	-9.290	-9.708	-10.215	-11.754
BVo26 Maatschappelijke ondersteuning	Lasten	-56.329	-45.905	-63.203	-50.371	-52.290	-52.154	-52.583
BVo26 Maatschappelijke ondersteuning	Baten	14.813	3.072	17.891	4.653	4.776	4.609	3.465
		-41.516	-42.832	-45.312	-45.719	-47.514	-47.545	-49.118
BVo27 Werk en inkomen	Lasten	-49.731	-42.856	-50.401	-45.150	-44.702	-44.828	-44.791
BVo27 Werk en inkomen	Baten	24.015	23.240	23.240	25.094	25.094	25.094	25.094
		-25.716	-19.616	-27.161	-20.056	-19.609	-19.734	-19.697
PGRo2 Samenleving	Lasten	-175.957	-156.538	-186.014	-170.028	-174.743	-177.428	-181.303
PGRo2 Samenleving	Baten	46.248	32.624	47.790	36.516	36.670	36.526	35.405
Saldo programma		-129.710	-123.914	-138.224	-133.512	-138.073	-140.901	-145.898

Het saldo stijgt met € 4.712.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 15.986.000 lagere lasten en € 11.274.000 lagere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

Vanwege de omvang van het programma wordt dit programma op beleidsveld niveau toegelicht conform de afspraak met de gemeenteraad. De belangrijkste elementen in de ontwikkeling op beleidsveldniveau ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023 zijn:

Beleidsveld Kunst en cultuur

BVo21 Kunst en cultuur	Lasten	Baten
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-102	
Totaal	-102	

Beleidsveld sport en recreatie

BVo22 Sport en recreatie	Lasten	Baten
Havenkantoor		
In 2023 is er incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de realisatie van een nieuw Havenkantoor.	100	
Kapitaallasten		
Naar aanleiding van de jaarrekening 2022 en de Voorjaarsnota 2024 zijn de kapitaallasten geactualiseerd. Vanwege vertraging van investeringen in 2022 zijn de kapitaallasten 2023 incidenteel afgeraamd waardoor dit verschil ontstaat.	-566	
Spurd		
In 2023 hebben we extra subsidie begroot i.v.m. de hoge energielasten in 2023. In 2024 hebben we hier geen extra subsidie voor gereserveerd. In 2023 zal deze extra subsidie echter ook niet nodig zijn omdat we gebruik maken van de specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden. Of deze regeling ook in 2024 terugkomt is vooralsnog niet bekend.	311	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000.	1	63
Totaal	-154	63

Beleidsveld Wijkmanagement

BVo23 Wijkmanagement	Lasten	Baten
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	-337	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	61	
Totaal	-276	

Beleidsveld Jeugd

BVo24 Jeugd	Lasten	Baten
Bijraming Jeugdwet		
<p>In de najaarsrapportage 2022 is een tekort gepresenteerd van € 1,0 miljoen op de uitvoering van de jeugdwet. Ondanks een daling van het gemiddeld aantal jeugdigen in zorg en de inspanningen in het voorveld zagen wij een stijging van de kosten van de gespecialiseerde jeugdhulp. Daarbij werden de volgende redenen aangegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De duur van zorg, waarbij kinderen langer in zorg bleven; - De complexiteit van zorg, waarbij de problematiek steeds ingewikkelder werd; - De intensiteit van zorg, waarbij behandelingen steeds intensiever werden. <p>Dit tekort is toen incidenteel bijgeraamd omdat de omvang op dat moment niet goed te bepalen was. Inmiddels is vanuit de lopende begroting wel duidelijk dat dit effect structureel is (2023 is dus te laag geraamd). Bovenstaand beeld zien we namelijk nog steeds met betrekking tot duur, complexiteit en intensiteit van zorgtrajecten. Daarnaast is er een verschuiving zichtbaar van individuele trajecten naar systemische trajecten waarbij het hele gezin en de omgeving worden betrokken. Dit is op korte termijn duurder, maar zou op langere termijn goedkoper kunnen zijn. In de Najaarsrapportage 2022 is aangegeven dat het gemiddeld aantal kinderen in zorg daalt. Dat beeld zien we nog steeds, maar dit komt mogelijk ook door wachtlijstproblematiek vanwege gebrek aan personeel zowel intern als bij zorgaanbieders. In de begroting 2024 is het tekort van € 1,0 miljoen vanuit 2022 alsnog structureel bijgeraamd.</p>	-1.000	
GGD		
<p>Het programma GGD 3.0 heeft bevestigd dat de organisatie kwetsbaar is op het gebied van bedrijfsvoering. De GGD ontvangt van 2023-2025 een incidentele impuls om achterstallig onderhoud binnen bedrijfsvoering aan te pakken en in te lopen. Daarnaast is de WvGGZ (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg), nadat het een periode in eigen beheer bij de gemeente is uitgevoerd, ondergebracht bij de GGD. Als laatste is de begroting aangepast conform de zienswijze op de begroting 2024. De totale bijraming van € 409.000 wordt deels bijgeraamd onder het beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning en deels onder het beleidsveld Jeugd.</p>	-269	
Indexatie		
<p>Binnen de Jeugdwet hebben wij afspraken met onze gecontracteerde partners dat indexatie plaats vindt op basis van het Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) percentage. Volgens onze begrotingsuitgangspunten houden wij voor subsidies rekening met een jaarlijkse indexatieverhoging van 2,5%.</p>	-1.100	
Loonkosten		
<p>De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.</p>	-1.000	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000.	-181	1
Totaal	-3.550	1

Beleidsveld Onderwijs

BVo25 Onderwijs	Lasten	Baten
Actualisatie kapitaallasten		
Naar aanleiding van de jaarrekening 2022 en de Voorjaarsnota 2024 zijn de kapitaallasten geactualiseerd. Dit positieve saldo wordt veroorzaakt door de afwaardering van de restantboekwaarde van het Da Vinci College in 2023.	659	
Budget Integraal Kind Centrum (IKC)		
Bij de jaarrekening 2022 is het budget voor het Plan Van Aanpak van het IKC doorgeschoven naar 2023.	131	
Combinatie functie		
Om de gezondheid van inwoners met een gezondheidsachterstand te verbeteren kwam het kabinet in 2014 met de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad (GIDS). In 2023 zijn deze middelen geïntegreerd in de Specifiek uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (SPUK GALA) onder de noemer Terugdringen Gezondheidsachterstanden.	419	
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	318	
Sloopkosten scholen		
In 2023 zijn er vanuit het IHP sloopkosten beschikbaar gesteld voor 2 scholen. Voor de basisschool De Vlieger een bedrag van €100.000 en voor het Da Vinci College een bedrag van €427.000.	527	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-69	47
Totaal	1.985	47

Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning

BVo26 Maatschappelijke ondersteuning	Lasten	Baten
Corona		
In de begroting 2023 is € 100.000 begroot voor de 2e tranche sociaal steunpakket Covid-19 voor het brede maatschappelijke veld. In de begroting 2024 komt dit niet terug.	100	
Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)		
In het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) heeft de gemeente Purmerend middelen ontvangen om uitvoering te geven aan 15 bestaande en nieuwe programma's die gericht zijn op een lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Dit betreft een specifieke uitkering (SPUK) waarbij integraal en domeinoverstijgend met een langetermijnaanpak wordt gewerkt, om resultaat te behalen bij het verkleinen van gezondheidsachterstanden.	-1.639	1.639
Gezond in de Stad (GIDS)		
Om de gezondheid van inwoners met een gezondheidsachterstand te verbeteren, kwam het kabinet in 2014 met de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad GIDS (GIDS). In 2023 zijn deze middelen geïntegreerd in de Specifiek uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (SPUK GALA) onder de noemer Terugdringen Gezondheidsachterstanden.	173	

BVo26 Maatschappelijke ondersteuning	Lasten	Baten
GGD		
Het programma GGD 3.0 heeft bevestigd dat de organisatie kwetsbaar is op het gebied van bedrijfsvoering. De GGD ontvangt van 2023-2025 een incidentele impuls om achterstallig onderhoud binnen bedrijfsvoering aan te pakken en in te lopen. Daarnaast is de WvGGZ (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg), nadat het een periode in eigen beheer bij de gemeente is uitgevoerd, ondergebracht bij de GGD. Als laatste is de begroting aangepast conform de zienswijze op de begroting 2024. De totale bijraming van € 409.000 wordt deels bijgeraamd onder het beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning en deels onder het beleidsveld Jeugd. Bij Volksgezondheid gaat het om een bijraming van € 140.000.	-140	
Indexering Maatschappelijke ondersteuning		
Bij de maatschappelijke ondersteuning hebben we in de begroting rekening gehouden met de indexering van het OVA-percentage. Dit heeft geleid tot een bijraming van de raming van gecontracteerde taken.	-439	
Indexering Maatwerk voorzieningen		
Voor 2024 houden we rekening met de indexatie voor de WMO-maatwerkvoorziening Hulp bij Huishouden uitgaande van het OVA-percentage. Hierdoor stijgen de lasten.	-604	
Kapitaallasten		
Naar aanleiding van de jaarrekening 2022 en de Voorjaarsnota 2024 zijn de kapitaallasten geactualiseerd. Vanwege vertraging van investeringen in 2022 zijn de kapitaallasten 2023 incidenteel afgeraamd waardoor dit verschil ontstaat.	-628	
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	283	
Noodsteun energie en huur		
In de begroting van 2023 is een extra subsidie van € 500.000 voor noodsteun energie en huur voor maatschappelijke organisaties ontvangen en geraamd als uitgave. In 2024 is dit niet begroot.	500	
Oekraïne en Crisis Noodopvang Baanstede		
In de begroting 2024 is er (nog) geen rekening gehouden met de voorzetting van de Oekraïne projecten. In 2023 is hiervoor € 12,9 miljoen aan specifieke uitkering bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne begroot. Daarnaast hadden we in de begroting 2023 € 2,0 miljoen aan baten geraamd die via de veiligheidsregio worden ontvangen voor de crisisnoodopvang in de Baanstede. In de begroting 2024 zijn deze baten niet meer van toepassing omdat de crisisnoodopvang in de Baanstede er per 1 juli 2023 niet meer is.	14.853	-14.853
Steun Turkije en Syrië		
In de begroting 2023 is voor de steun aan Turkije en Syrië in verband met de aardbeving € 100.000 beschikbaar gesteld voor lokale en landelijke initiatieven die bijdragen aan de nazorg en wederopbouw van het getroffen aardbevingsgebied. In 2024 is dit niet begroot.	100	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000.	273	-25
Totaal	12.832	-13.239

Beleidsveld Werk en inkomen

BVo27 Werk en inkomen	Lasten	Baten
Bijzondere bijstand		
In de begroting van 2023 is er € 770.000 extra begroot door een overheveling van middelen 2022 naar 2023. Dit bedrag was bedoeld om onze inwoners daar waar nodig extra te ondersteunen in de vergoeding voor (extra) energielasten van huishoudens waarbij de reguliere energietoeslag niet toereikend was. In 2024 zijn hiervoor geen extra middelen begroot.	770	
Energietoeslag		
Voor de energietoeslagen is er in 2023 € 6,3 miljoen extra budget begroot om de mensen met een laag inkomen tegemoet te komen. De dekking hiervan kwam uit de algemene uitkering. In de begroting van 2024 is er geen rekening gehouden met energietoeslagen.	6.300	
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	580	
Participatie		
In de begroting 2024 is € 651.000 extra bijgeraamd voor de participatie. Dit conform de zienswijze op de gewijzigde begroting 2023, primaire begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 van participatiebedrijf Werkom.	-651	
Rijksbijdrage voor Inkomensondersteuning		
Op grond van de laatst bekende beschikking is de structurele rijksbijdrage voor inkomensondersteuning (BUIG) voor 2024 geactualiseerd. Deze is € 1,8 miljoen hoger dan in 2023.		1.853
Sociale werkvoorziening		
Door een sneller dan verwachte afname van het aantal WSW-medewerkers hebben we de begroting 2024 aangepast conform de zienswijze op de gewijzigde begroting 2023, primaire begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 Werkom.	128	
Uitkeringen		
Op basis van de prognoses van de uitkeringen zijn de lasten naar boven bijgesteld in afstemming met de hier tegenover staande rijksuitkering (zie baten).	-1.853	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000.	-23	
Totaal	5.251	1.853

Reserves

Dit programma heeft geen reserves.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investeringsen

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	31.698
Vervangingsinvesteringen	10.274
Voorgenomen investeringen	10.865
Totaal	52.837

Programma 3

Wonen

Visie

We zorgen voor een aansprekende woningvoorraad in leefbare buurten waar het fijn is om te wonen, met voldoende variatie in woningtypen en prijsklassen huur en koop, waarin iedereen in elke levensfase een plek kan vinden. Er is voldoende ruimte voor bijzondere doelgroepen en huishoudens met een specifieke woon(zorg)vraag.

Doelen en activiteiten

Samen met onze partners werken wij aan deze visie door te sturen op onderstaande punten:

- Een eerlijke verdeling van de sociale huurwoningen van corporaties;
- Een gebalanceerde programmering van nieuwbouw- en transformatielocaties, rekening houdend met de specifieke ligging en kenmerken van de locatie, de woningvraag van woningzoekenden (zowel van binnen als van buiten Purmerend), de behoeften van bijzondere doelgroepen en van Purmerenders met een specifieke woon(zorg)vraag en het beschikbare aanbod uit de bestaande voorraad. De bouw van tijdelijke woningen kan onderdeel zijn en het bevorderen van de doorstroming van senioren in zowel huur als koop is een belangrijk aandachtspunt;

- Het behoud en de samenstelling van de bestaande voorraad, zodat het aandeel en het aanbod van betaalbare huur- en koopwoningen en andere schaarse woningen en de leefbaarheid in de wijken zoveel als mogelijk worden beschermd;
- Aandacht voor duurzaamheid en klimaatadaptatie in de bestaande voorraad en in nieuw te bouwen woningen;
- In beeld brengen van de woonzorgopgave en het stimuleren van samenwerking tussen corporaties en zorgaanbieders om invulling te geven aan deze opgave.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Wonen

We bieden inwoners een passende woning en bevorderen de doorstroming (van bijvoorbeeld senioren naar geschikte woningen). Inwoners die een woning het hardst nodig hebben krijgen hierdoor meer kans op een woning. Op middellange termijn samen werken aan voldoende beschikbare en betaalbare woningen, waarbij we ook werken aan vitale, leefbare en inclusieve buurten met een gevarieerd woningaanbod. We zetten in heel Purmerend in op maximale woningbouw, volgens de 30-40-30-verdeling uit het coalitieakkoord (minimaal 30% sociale huur, 40% middeldure huur en koop en 30% vrije keuze).

- In 2024 leveren we (naar verwachting) 400 nieuwbouwwoningen op. Hiervan vallen ongeveer 235 in de categorie sociale huur en middeldure huur/koop en 165 in de duurdere huur/koop klasse. Daarnaast zetten we in op het versnellen van de woningbouwopgave.
- We stellen een nieuwe woon(zorg)visie op die aan de gemeenteraad wordt voorgelegd ter besluitvorming. De woon(zorg)visie wordt opgesteld in samenwerking met onze maatschappelijke partners en in afstemming met andere relevante beleidsontwikkelingen.
- Nadat de raad de nieuwe woon(zorg)visie heeft vastgesteld, actualiseren we de Nota Kaders en Instrumenten Woningbouwprogrammering waarin de spelregels zijn vastgelegd voor sociale huurwoningen (een nadere uitwerking van de 30%-40%-30% norm) en de Doelgroepenverordening 2020.
- We voeren de prestatieafspraken met de corporaties en de huurdersorganisatie uit en maken met hen en met de belangrijke zorgpartijen nieuwe prestatieafspraken voor de periode 2025 t/m 2028.
- We voeren het sociaal woonakkoord met de corporaties uit.
- We vertalen nieuwe wetgeving – zoals de reeds in werking getreden Wet goed verhuurderschap en de nog komende Wet versterking regie op de volkshuisvesting en de Wet betaalbare huur – in lokaal beleid.
- We monitoren het functioneren van de nieuwe verdeelregels voor sociale huurwoningen van corporaties en nemen zonnodig actie.
- In 2024 bekijken wij waar wij een nieuw woonwagenterrein kunnen realiseren. In afwachting daarvan voegen wij tijdelijk twee extra standplaatsen toe op een van de bestaande woonwagenterreinen.
- We stellen beleid op voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Voor alle partners die betrokken zijn is er duidelijkheid over de huisvesting voor deze groep.
- We evalueren de pilot voor de regionale 65+-verhuisvoordeelregeling. Bij een positieve conclusie nemen we deze regeling op in onze huisvestingsverordening.
- We continueren het sociaal beheer in en rondom de tijdelijke woningen, sturen bij waar nodig en zien toe op de exploitatie.

- We blijven binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) samenwerken om de woningbouw op elkaar af te stemmen en te versnellen. Hiervoor voeren we onder andere de Woondeal MRA uit. Doel van de Woondeal is dat er sneller en meer betaalbare huur- en koopwoningen worden gebouwd.
- We continueren de samenwerking binnen de MRA ten aanzien van de huisvesting van aandachtsgroepen. Dit met als doel om te beschikken over voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen en deze groepen met de juiste zorg en ondersteuning evenwichtig te verdelen over gemeenten.
- We werken samen met corporaties, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties aan de woonzorgopgave in het Platform Wonen, zorg, welzijn Purmerend. We versterken het netwerk en delen plannen en ideeën op de initiatieventafel.

Belangrijk om te weten

Nationale Woon- en Bouwagenda met de zes onderliggende volkshuisvestelijke programma's

Na periodes van afwezigheid neemt het Rijk weer de regie op de woningmarkt. Het Rijk neemt weer flink de regie op de woningmarkt. In maart 2022 heeft de (nu demissionair) minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) vastgesteld. Deze agenda heeft drie kerndoelen:

- Beschikbaarheid: voldoende woningen voor iedereen. De bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, met als streven: tweederde van deze woningen betaalbaar;
- Betaalbaarheid: woonlasten sluiten beter aan bij het inkomen. Het aantal huishoudens dat te hoge woonlasten draagt ten opzichte van het inkomen neemt af;
- Kwaliteit: voldoende woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, perspectief voor kwetsbare wijken en duurzame huisvesting bereikbaar voor iedereen.

De Nationale Woon- en Bouwagenda heeft zes onderliggende programma's: een thuis voor iedereen (waarvoor de MRA als koploperregio de doelen in de praktijk al probeert te realiseren), betaalbaar wonen, wonen en zorg voor ouderen, versnelling verduurzaming gebouwde omgeving en leefbaarheid & veiligheid.

Met zes onderliggende programma's uit de Nationale Woon- en Bouwagenda moet invulling worden gegeven aan het realiseren van de doelstellingen. Dit zijn: Een thuis voor iedereen (waarvoor de MRA als koploperregio, vooruitlopend op landelijke wetgeving, de doelen in de praktijk al probeert te realiseren), Betaalbaar wonen, Wonen en zorg voor ouderen, Versnelling Verduurzaming gebouwde omgeving en Leefbaarheid en veiligheid. Met name de eerste vier programma's zullen (forse) invloed hebben op het programma (maatschappelijk) wonen. Via de tussen Rijk en provincies en regio's gesloten woondeals komt er zo ongetwijfeld veel op ons af de komende jaren.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BV031 Wonen	Lasten	-377	-506	-670	-996	-1.008	-1.023	-1.045
BV031 Wonen	Baten	12	130	130	130	130	130	130
		-364	-376	-539	-866	-878	-893	-915

Het saldo daalt met € 327.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 326.000 hogere lasten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BV031 Wonen	Lasten	Baten
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op programma 2 en 3 zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	-311	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000.	-15	
Totaal	-326	

Reserves

Reserve woonvisie.

De reserve woonvisie heeft een 1:1 relatie met het saldo van de business case tijdelijke woningen. Na de ingebruikneming van de locatie Waterlandlaan eind 2023 zal de exploitatie tijdelijke woningen opnieuw geactualiseerd worden. Voor 2024 is nu een onttrekking aan de reserve geraamd van € 264.244

Reserve woningbouwprogrammering

Voor de reserve woningbouwprogrammering zijn geen mutaties begroot in 2024.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investeringen

Dit programma heeft geen investeringen.

Programma 4

Milieu

Visie

We zetten in op het behoud van een goed milieu en duurzaam gebruik van grondstoffen. Duurzame energieopwekking en vermindering van CO₂-uitstoot vraagt inzet van iedereen om de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs 2015 haalbaar en betaalbaar te maken.

Het inrichten van het afvalbeheer met de focus op zo veel mogelijk schone en goed recyclebare gescheiden opgehaalde grondstoffen en het minimaliseren van de hoeveelheid te verbranden restafval. Hierbij wordt de balans gezocht tussen het gemak voor onze inwoners en het realiseren van de milieudoelstellingen, tegen maatschappelijk verantwoorde kosten.

Doelen en activiteiten

Afvalinzameling

Een gemeente die werkt voor haar inwoners en ondernemers, met zoveel mogelijk vooraf gescheiden afvalinzameling als aanzet tot grondstoffenverwerking. Het gaat niet meer over afval, het gaat over grondstoffen; afvalbeheer wordt grondstoffenmanagement en dat vraagt om een andere aanpak en inrichting van de processen. Afvalscheiding is niet als enige van belang in de overgang naar het grondstofdenken. Ook afvalpreventie speelt een rol. Het voorkomen van afval

ligt niet langer alleen op het bord van de producenten, maar ook op het bord van de inwoners van Purmerend. Door slim kopen en consumeren kan veel restafval voorkomen worden. Wij kunnen de inwoners van Purmerend hierbij helpen door een makkelijk toegankelijk inzamelsysteem voor grondstoffen te bieden en bewoners goed en volledig te informeren over het waarom en nut & noodzaak van afvalscheiding en afvalpreventie.

Milieu

Door middel van gericht toezicht zorgen we ervoor dat bedrijven voldoen aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van milieu. In het op te stellen programma Uitvoering en Handhaving wordt aangegeven waar de prioriteiten liggen. Hierbij worden diverse samenwerkingsverbanden met externe partijen aangegaan op het gebied van energietransitie en duurzaamheid.

Ecologie

We gaan de komende jaren op veel plekken bouwen en dat heeft grote invloed op de lokale natuur. In 2024 stellen we een visie ecologie op met als doel het behoud en het verbeteren van de natuur in Purmerend. Belangrijk is het verbeteren van het leefgebied van beschermde soorten. Door het optimaliseren van het Natuurnetwerk kunnen ook andere planten en dieren daarvan profiteren. Verbeteringen in beheer en inrichting, zowel van gebouwen als het groen, dragen bij aan het behoud van waardevolle leefgebieden in de gemeente. Via onderzoek ontstaat een beter beeld van de voorkomende soorten. In het gekoppelde Ambitiedocument Natuur Inclusief Bouwen komen uitgangspunten voor de bouw en ontwikkeling te staan die bijdragen aan het stedelijke klimaat en biodiversiteit. Uiteindelijk moeten inwoners, organisaties en bedrijven de natuur omarmen. Daarom is communicatie en participatie een belangrijk aandachtspunt in de op te stellen Visie Ecologie.

Duurzaamheid

In 2023 is meer budget vanuit het Rijk beschikbaar gekomen voor de personele invulling van Duurzaamheid. Zoals bij u bekend heeft Purmerend al sinds 2017 een ruime personele inzet op het terrein van Duurzaamheid. Deze inzet is tot nu toe volledig ten laste van de algemene middelen van de gemeente geboekt. Het is een van de redenen waarom de gemeente Purmerend ten opzichte van veel andere gemeenten op onderdelen een voorlopersrol in de energietransitie had en heeft. De nu beschikbare subsidie is een ondersteuning voor gemeenten die personele capaciteit op het gebied van klimaat- en energie missen. Voor de gemeente Purmerend is het hierdoor niet langer noodzakelijk om deze kosten uit eigen middelen te bekostigen. De ruimte die hierdoor in de begroting ontstaat, kan daarom gebruikt worden om het ingezette duurzaamheidsbeleid voort te zetten. In zijn algemeenheid zit er spanning tussen de grootte van de opgave van Purmerend voor verduurzaming in Purmerend en de beschikbare middelen voor een sluitende begroting. Wij zien het als onze belangrijkste taak om onze inwoners te ondersteunen met het realiseren van de energietransitie. Dit betekent niet dat er geen aandacht is voor bijvoorbeeld circulariteit of duurzame mobiliteit en tal van andere onderwerpen, maar met name daar waar financiële middelen moeten worden ingezet, kiezen wij voor twee thema's, t.w. Aardgasvrij maken en Isolatie.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Aardgasvrij maken

De gemeente Purmerend heeft budget gekregen voor de Proeftuin In Overwhere Zuid en afgesproken is dat dit wordt uitgevoerd zolang hiervoor middelen beschikbaar zijn. Voor 2024 zijn

hiervoor (nog) voldoende middelen beschikbaar. Er is inmiddels een bijdrageregeling voor aanleg van warmtenetten voor netwerkbedrijven zoals Stadsverwarming Purmerend (SVP) maar deze is niet dekkend. Toch ondersteunen wij de aanvragen die hiervoor door SVP worden gedaan. Omdat de behoefte aan duidelijkheid over de energietransitie toeneemt bij inwoners, zullen hiervoor keuzes moeten worden gemaakt die wij u zullen voorleggen, waarbij de ruimte die vanwege de personeelskostensubsidie ontstaat kan worden ingezet.

Nationaal Isolatie Programma

In juli 2023 is het Nationaal Isolatie Programma van start gegaan. Hiervoor is een aanvraag voor de eerste tranche ingediend. Deze bijdrage wordt door het Rijk bepaald aan de hand van het aantal koopwoningen met een G, F, E of D-label. In het najaar van 2023 kan een tweede tranche worden ingediend. De regeling richt zich enerzijds op woningen met een lagere WOZ-waarde dan €429.300,- anderzijds krijgen eigenaren die in aanmerking zijn gekomen voor een energietoeslag voorrang. In het najaar van 2023 wordt u hiertoe een subsidieverordening ter vaststelling aangeboden.

Energie- en warmtebronnen

Voor de langere termijn is er behoefte aan een of meer warmtebronnen voor SVP. Hierbij zal ook gekeken moeten worden naar de mogelijkheden voor Geothermie. Dit is voor de langere termijn onvoldoende omdat uitbreiding van het netwerk gewenst is en biomassa moet worden gezien als een transitiebrandstof. Met SVP en andere stakeholders worden de mogelijkheden van verder seismisch onderzoek nagegaan.

In het najaar van 2023 gaat in samenwerking met de provincie en de rijksdienst voor cultureel Erfgoed opnieuw onderzocht worden of en zo ja, welke mogelijkheden er zijn voor opwekking van windenergie in de Beemster zonder dat dit de Unesco Werelderfgoed-status in gevaar brengt. Op verzoek van enkele ondernemers in de Beemster wordt in samenwerking met de Provincie gekeken naar mogelijkheden voor winning van biogas in de Beemster.

Stroom / elektriciteit

Voor de realisatie van ruimtelijke projecten, het bouwen van woningen, de economische activiteiten van ondernemers én de transitie naar hernieuwbare brandstoffen is elektriciteit nodig. Uit berekeningen blijkt dat er knelpunten zijn om voldoende elektriciteit te hebben voor de geplande ontwikkelingen. Er is te weinig elektriciteit en het netwerk is te krap bemeten om de schommelingen tussen vraag- en aanbod aan te kunnen. Dit heeft gevolgen voor de uitvoering van de Purmerendse bestuurlijke agenda. Inwoners en ondernemers gaan hiervan de effecten merken.

Om tot verbeteringen te komen, realiseren de verantwoordelijke landelijke partijen een nieuw 380 kV hoogspanningsnetwerk. Het Noord-Hollandse tracé voor dit voornamelijk bovengrondse netwerk is nog niet bekend. Om tot een keuze te komen is een Rijkscoördinatieregeling (RCR) procedure gestart. Voor dit proces wordt vooruitgelopen op de omgevingswet. Dit gebeurt onder andere met de te volgen participatieprocedure. Als gemeente volgen wij dit proces met volle aandacht en maken gebruik van de mogelijkheden om tot een optimale inpassing te komen die zo min mogelijk effect heeft op de andere Purmerendse ruimtelijke agenda.

Voor onze regio wordt ook het middenstroomnetwerk versterkt. Dit gebeurt concreet door op korte termijn een nieuwe 150 kV kabel te trekken tussen het station in Wijdewormer en het

nieuw te bouwen elektriciteitsstation in Baansteede-Noord. Hiervoor zijn in 2023 acties gestart om in 2026 voldoende stroom te hebben voor het bedrijventerrein én voor de lopende bouwprojecten. Purmerend zorgt er, in nauwe samenwerking met de andere betrokken gemeenten voor, dat de netbeheerders zo snel mogelijk kunnen werken. We zijn alert op mogelijke stagnaties en pakken het initiatief om deze te omzeilen.

Parallel aan de structurele verbeteringen van het elektriciteitsnetwerk verkennen wij als gemeente de mogelijkheden voor aanvullende lokale initiatieven om beter gebruik te maken van de elektriciteit die wél beschikbaar is. In essentie gaat het hierbij om effectieve afstemming tussen vraag en aanbod. Dit vraagt om activiteiten, investeringen en medewerking van ondernemers. Dit geldt ook voor de gemeentelijke organisatie. Er is budget nodig om de lokale initiatieven op gang te brengen en praktisch mogelijk te maken

Duurzaamheidsagenda

Het rijksbeleid dat wordt uitgevoerd heeft een grote invloed op de huidige werkzaamheden op het gebied van Duurzaamheid. Zowel de regelgeving als de Specifieke Uitkeringen maken veranderingen in het beleid noodzakelijk waardoor meer tijd nodig is om het beleid voor de komende jaren te formuleren. Wij zijn voornemens om voor het begrotingsjaar 2024 u een duurzaamheidsbeleidsnota met agenda te presenteren.

Milieu

Purmerend is schoon, heel en veilig om in te wonen, te recreëren en te werken. De gemeente voert de milieutaken uit overeenkomstig de Omgevingswet. Bedrijven die moeten voldoen aan energiebesparingsplicht stimuleren/ondersteunen voor een duurzame gemeente.

- Terugdringen van milieuhinder door bedrijven, door deze te laten voldoen aan de geldende wetten en regelgeving. Klachten en meldingen afkomstig van bedrijven pakken we adequaat op.
- We leggen de prioriteiten en de keuzes die we daarin maken vast in het Uitvoeringsprogramma VTH 2025 en stellen het Evaluatieverslag VTH 2023 op.
- De Omgevingsdienst voert in opdracht van de gemeente Purmerend toezicht uit bij bedrijven die vallen onder het basistakenpakket.
- Het bodeminformatiesysteem is op orde, zodat de nieuwe bodemtaken uitgevoerd kunnen worden.
- De bestaande milieu-inrichtingen worden omgezet naar milieubelastende activiteiten.
- Uitvoering geven aan het Energiebesparingsakkoord.

Afvalinzameling

Verbetering afvalscheiding door inwoners op een creatieve wijze bewust te maken van de nut en noodzaak van afval scheiden en hen de mogelijkheid te bieden afval beter te scheiden.

- Opstellen plan van aanpak en business case Omgekeerd Inzamelen; een inzamelsysteem waarbij gescheiden ophalen van grondstoffen aan huis gemakkelijk gemaakt wordt en het weggooien van restafval minder gemakkelijk is.
- In het plan van aanpak Omgekeerd Inzamelen is ook de inrichting van de inzameling van bioafval bij hoogbouw meegenomen. (als vervolg op de pilot inzameling bioafval in de Oost- en Westervenne).
- Communicatiecampagne "Afval bestaat niet!"

Belangrijk om te weten

Wet en regelgeving

Het LAP3 loopt af in 2023 en wordt vervangen door het CMP; het Circulair Materialen Plan. Het CMP treedt per 1 januari 2025 in werking, zo is de planning. Het CMP sluit beter aan op het programma Nederland Circulair in 2050.

De UPV, de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid, die de verantwoordelijkheid van de verpakkingindustrie voor inzameling en verwerking van alle verpakkingen regelt, krijgt een update voor de komende jaren wat betreft de vergoedingenstructuur. Daarnaast worden nieuwe onderdelen toegevoegd die onder de UPV moeten gaan vallen zoals textiel en luiers.

Ontwikkelingen afvalbranche

De afvalbranche is onverminderd in ontwikkeling. De afzetmarkten fluctueren in bereikbaarheid en ook de tariefstructuren staan onder druk. De vergoedingen voor de grondstoffen vertonen een grillig karakter, zowel positief als negatief.

Afvalscheiding en hergebruik

Binnen de afvalbranche is steeds meer discussie over het verschil tussen afvalscheiding en daadwerkelijk hergebruik van grondstoffen. De focus komt steeds meer op de kwaliteit van de gescheiden grondstofstromen te liggen. Schone grondstofstromen kunnen zorgen voor maximaal hergebruik van de grondstoffen.

Risico's bedrijfsvoering

Het slecht verkrijgbaar zijn van grondstoffen heeft invloed op het productieproces van externe leveranciers van bijvoorbeeld (vracht)auto's en onderdelen daarvan, minicontainers, ondergrondse containers en containerbehuizingen voor Gft hoogbouw. Levertijden en aanschafkosten lopen hierbij sterk op. Ook in 2024 zijn de stijgende brandstofkosten een reden tot zorg.

Rijksbeleid duurzaamheid

Landelijk wordt deze kabinetsperiode fors ingezet op duurzaamheid. De middelen nemen toe maar de exacte omvang die voor de gemeente beschikbaar komt is op dit moment nog niet bekend. Vertrekpunt voor het onderdeel duurzaamheid voor 2024 is daarom de voortzetting van de duurzaamheidsagenda 2020 – 2023, zonder extra middelen. Er wordt een nieuwe strategische duurzaamheidsagenda voorbereid voor de periode 2024 – 2026 die breder van karakter is en waar ook onderwerpen naast de energietransitie worden opgenomen. Daarin worden ook verdere initiatieven onder het voorbehoud van aanvullende Rijks of provinciale middelen benoemd. Zo anticiperen we op de toenemende aandacht voor duurzaamheid vanuit het Rijk.

Warmtebronnen

Vanuit Stadsverwarming Purmerend en de gemeente worden de mogelijkheden voor nieuwe warmtebronnen onderzocht op haalbaarheid waarbij onder andere wordt gekeken naar geothermie.

Maatwerkoplossingen buitengebied Beemster

Voor de bedrijven en woningen in het buitengebied van Beemster bestaat een grote behoefte aan meer mogelijkheden om uitvoering te kunnen geven aan de energietransitie. Hier is stadsverwarming niet de eerste optie. Keuzevrijheid voor de wijze waarop uitvoering wordt gegeven

aan de energietransitie wordt beperkt door tal van voorschriften. Uiteraard is niet voor niets gekozen voor een conserverend ruimtelijk beleid en vraagt het landschap om voorzichtigheid om het karakter van de historische inrichting van de polder zo min mogelijk aan te tasten. Vandaar dat deskundigen worden gevraagd om te adviseren waar en tot hoever er mogelijkheden zijn om - met behoud van de waarden van het gebied – invulling te geven aan de energietransitie en hiervoor een afwegingskader op te stellen. Het afwegingskader kan ruimte bieden voor maatwerkoplossingen.

Landelijk gebied

De provincie heeft in mei 2023 een eerste versie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) goedgekeurd. Het PPLG wordt uitgewerkt naar 5 regio's waaronder Laag Holland. Deze gebiedsplannen voorzien in het herstellen en realiseren van natuurgebieden, innovaties bij veehouderijen voor lagere stikstofuitstoot, perspectief voor landbouwers en een verhoging van het grondwaterpeil in de veenweiden. Ook de waterkwaliteit, biodiversiteit, het klimaat, erfgoed en recreatie krijgen aandacht.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo41 Milieu	Lasten	-13.545	-13.698	-13.948	-13.929	-14.175	-14.498	-14.785
BVo41 Milieu	Baten	15.766	15.991	16.010	16.227	16.592	16.933	17.301
		2.221	2.293	2.062	2.298	2.417	2.435	2.516
BVo42 Duurzaamheid	Lasten	-2.726	-2.795	-7.655	-2.378	-2.373	-569	-583
BVo42 Duurzaamheid	Baten	29	0	1.538	1.552	1.566	0	0
		-2.697	-2.795	-6.117	-826	-807	-569	-583
PGRo4 Milieu	Lasten	-16.271	-16.493	-21.603	-16.308	-16.547	-15.067	-15.367
PGRo4 Milieu	Baten	15.795	15.991	17.548	17.779	18.157	16.933	17.301
Saldo programma		-476	-502	-4.056	1.471	1.610	1.866	1.933

Het saldo stijgt met € 5.527.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 5.295.000 lagere lasten en € 231.000 hogere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

Beleidsveld Milieu

BVo41 Milieu	Lasten	Baten
Hogere baten afvalbeheer		
De hogere baten afvalstoffenheffing van € 538.000 is het gevolg van de voorgestelde tariefstijging van 1% (meerjarig). Daarnaast dalen de baten uit afvalstromen van € 348.000 in 2024 ten opzichte van 2023 door marktwerking. Dit betreft met name papier (€ 296.000), metaal (€ 50.000) en kunststof verpakking (€ 46.000). De overige afvalstromen laten per saldo een voordeel zien van € 44.000.		190
Hogere lasten afvalbeheer		
De per saldo hogere lasten afvalbeheer van € 96.000 is het gevolg van hogere loonkosten van het personeel Reiniging door formatie-uitbreiding en indexering (€ 324.000), hogere kapitaalslasten door met name vervanging van tractie (€ 178.000) en hogere overige lasten afvalbeheer (€ 66.000). Tegenover deze hogere lasten staan een lagere doorbelasting van kosten van de nieuwe milieustraat Baansteer Noord door een vertraagde start van de bouwwerkzaamheden (€ 100.000) en lagere verwerkingskosten door een naar verwachting lager tonnage afval (€ 372.000).	-96	
Hogere onttrekking uit voorziening afvalstoffenheffing		
Er wordt € 80.000 meer uit de voorziening afvalstoffenheffing onttrokken om 100% kostendekkendheid te bereiken.	80	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	35	27
Totaal	19	217

Beleidsveld Duurzaamheid

BVo42 Duurzaamheid	Lasten	Baten
Duurzaamheid		
Bij de voorjaarsnota is besloten om de eigen middelen voor duurzaamheid af te ramen. Hier tegenover staat de ontvangst van extra Rijksmiddelen voor het klimaat. Per saldo ontstaat hier een verschil ten opzichte van 2023.	1.195	
Proeftuin aardgasvrij		
In 2023 stond de laatste fase van de uitvoering proeftuin aardgasvrij begroot. In 2024 staan deze kosten niet langer begroot. Hierdoor ontstaat een grote afwijking ten opzichte van het voorgaande jaar.	4.101	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-19	14
Totaal	5.277	14

Reserves

Reserve duurzaamheid

In 2024 wordt per saldo een bedrag van € 46.000 onttrokken aan de reserve duurzaamheid. De onttrekking betreft de middelen welke de gemeente vanuit het Rijk heeft ontvangen voor het klimaatakkoord.

Voorzieningen

Voorziening afvalstoffenheffing

De voorziening heeft tot doel om te komen tot een meerjarige egalisatie van het tarief van de afvalstoffenheffing en bedraagt € 1.934.000 per 1-1-2024. In 2024 is er een onttrekking aan de voorziening afvalstoffenheffing begroot van € 220.000. Hiermee komt de tariefstijging voor 2024 op de voorgestelde 1% (meerjarig).

Investerings

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	0
Vervangingsinvesteringen	720
Voorgenomen investeringen	0
Totaal	720

Programma 5

Bereikbaarheid

Visie

Purmerend groeit. Binnenstedelijk worden de komende jaren veel woningen toegevoegd. Nieuwe én bestaande inwoners moeten op een veilige, comfortabele en snelle manier naar hun bestemmingen kunnen reizen. Daarbij mogen geen groepen buiten de boot vallen. De binnenstedelijke verdichting vraagt daarom om nieuwe oplossingen. We stimuleren zoveel mogelijk wandelen, fietsen en het openbaar vervoer. Reizen met de auto blijft mogelijk.

Doelen en activiteiten

In december 2022 is het Mobiliteitsplan Purmerend vastgesteld. Het Mobiliteitsplan verbindt de ontwikkelambities op het gebied van woningbouw, werkgelegenheid en verblijfskwaliteit aan de ambities van mobiliteit. Purmerend heeft een groeiambitie waarbij er tot 2040 10.000 woningen worden toegevoegd. Sinds 2017 zijn hiervan inmiddels ruim 3.400 woningen gerealiseerd. Deze woningbouwopgave heeft ook zijn weerslag op de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeente. Purmerend heeft zeven beleidsuitgangspunten voor de toekomstige mobiliteit geformuleerd:

- Purmerend wordt een tien minuten stad: basisvoorzieningen zijn lopend of fietsend te bereiken
- Aandacht voor de leefbaarheid en bereikbaarheid van het centrumgebied, gericht op voetgangers, fietsers en kwaliteit van de openbare ruimte

- Toekomstbestendig OV-netwerk
- Goede autobereikbaarheid vanuit woonwijken de gemeente in en gemeente uit
- Toegankelijke en betaalbare mobiliteit
- Verkeersveiligheid
- Duurzame mobiliteit.

Om de maatregelen uit het Mobiliteitsplan tot uitvoering te laten komen, moeten aanvullende middelen worden geregeld, maatregelen nog verder worden uitgewerkt en nog nadere keuzes worden gemaakt. Maar vooral is het belangrijk dat de maatregelen in samenhang worden gezien: onderling, maar ook in relatie tot de ruimtelijke ontwikkelingen en het beheer en onderhoud. Daartoe wordt het Mobiliteitsplan vertaald naar een Uitvoeringsprogramma Mobiliteit dat in 2024 wordt vastgesteld door het college.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Komend jaar gaan we het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit opstellen dat gericht is op het prioriteren, faseren en tot uitvoering brengen van mobiliteitsmaatregelen. De maatregelen zijn gerelateerd aan de doelen van het Mobiliteitsplan, en gerelateerd aan de verschillende gebiedsontwikkelingen en de inrichting van de openbare ruimte. Op basis van dit programma wordt bestuur en management in staat gesteld om op basis van voortgang, doelbereik, risico's en nieuwe ontwikkelingen te sturen op de uitvoering.

- Het komende begrotingsjaar stellen we een multimodaal netwerkkader op. Dit is een vertaling van het beleid uit het Mobiliteitsplan naar een heldere en eenduidige beschrijving van de gewenste situatie op de verschillende manieren waarmee bewoners of ondernemers in Purmerend zich verplaatsen (voetganger, fiets, OV, auto, vracht- en waterverkeer).
- We stellen een parkeerstrategie voor Purmerend op. Daarin zitten een visie en plan voor parkeerregulering, het aanbesteden van de parkeerautomaten en een onderzoek naar het optimaliseren van de parkeerhandhaving.
- We onderzoeken de inzet van deelmobiliteit en het aanleggen van mobiliteitsknooppunten (hubs).
- Omdat het centrumgebied van Purmerend wordt verdicht met meer woningen, voorzieningen en bezoekers onderzoeken we hoe de bereikbaarheid van het centrumgebied voor de verschillende modaliteiten (auto, OV, fiets en voetgangers) het beste vorm krijgt.
- Om het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) in Purmerend ook in de toekomst goed te laten functioneren wordt ingezet op de optimalisatie van 4 kruispunten.
- We vertalen voor alle schoolroutes de uitkomsten van een verkeersveiligheidsonderzoek in een programma verkeersveiligheid. De resultaten worden voorgelegd aan de raad inclusief een investeringsbesluit voor de te nemen veiligheidsmaatregelen. De uitvoering vindt op z'n vroegst volgend jaar plaats.
- We blijven samenwerken met partners als de buurgemeenten, provincie Noord-Holland, het Rijk en de Vervoerregio Amsterdam. Mobiliteit stopt niet aan de randen van de gemeente en in de samenwerking zetten we in op de financiering, mobiliteitstransitie, het openbaar vervoer en de regionale bereikbaarheid.
- We blijven gebruik maken van een fonds *urgente maatregelen*. We willen meldingen van inwoners die leiden tot een relatief kleine ingreep in de openbare ruimte blijven oppakken. Hiermee spelen we sneller in op de actuele vraagstukken en kleine knelpunten.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo51 Bereikbaarheid	Lasten	-4.202	-4.558	-6.027	-5.729	-5.804	-5.926	-6.427
BVo51 Bereikbaarheid	Baten	3.135	4.027	4.383	4.014	4.078	4.138	4.139
		-1.067	-531	-1.643	-1.714	-1.726	-1.789	-2.288

Het saldo daalt met € 71.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 298.000 lagere lasten en € 369.000 lagere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BV051 Bereikbaarheid	Lasten	Baten
Flankerend beleid parkeergarages		
In juni 2022 heeft de gemeenteraad het flankerend beleid voor parkeergarages vastgesteld (raadbesluit 1565775). Voor de (regio)bezoekers aan de binnenstad moet niet het straatparkeren, maar het parkeren in een parkeergarage een logische keuze zijn. In 2023 was er incidenteel € 100.000 budget flankerend beleid beschikbaar om samen met de ondernemers en de exploitant van de parkeergarage tot een voorstel te komen om meer (regio)bezoekers in de garage te laten parkeren. Het is aan de exploitant en de ondernemers om samen te bepalen hoe dit budget wordt ingezet (kortingsproducten, campagnes, etc.).	100	
Incidentele budgetten verkeersveiligheid		
In de programmabegroting 2023-2026 zijn voor de verkeersveiligheid incidentele budgetten voor jaarschijf 2023 en 2024 begroot. Er is incidenteel € 285.000 budget in jaarschijf 2023. Dit bestaat uit € 45.000 voor onderzoek naar het verbeteren van het fietsnetwerk (Investeringsagenda), € 140.000 voor het verbeteren van het openbaar vervoer en de verkeersveiligheid (Keuzes coalitieakkoord: essentieel) en € 100.000 voor de pilot Fonds urgente maatregelen (Keuzes coalitieakkoord: essentieel). Voor jaarschijf 2024 is er incidenteel € 97.500 budget. Dit bestaat uit € 67.500 voor onderzoek naar het verbeteren van het fietsnetwerk (Investeringsagenda) en € 30.000 voor het verbeteren van het openbaar vervoer en de verkeersveiligheid (Keuzes coalitieakkoord: essentieel).	188	
Kapitaallasten		
In 2023 is de parkeergarage Stadhuisplein in gebruik genomen. Dit betekent dat de kapitaallasten starten in 2024 en voor een financiële afwijking zorgen.	-744	
Mobiliteitsplan 2023-2024		
In december 2022 heeft de gemeenteraad het Mobiliteitsplan Purmerend vastgesteld als gemeentelijk beleidskader voor de toekomstige mobiliteit (raadsbesluit 1573753). Om in 2023 te kunnen starten was er incidenteel geld voor het programmateam en de eerste onderzoeken beschikbaar gesteld in 2023. Bij de voorjaarsnota 2023 is er alleen voor de helft van het programmateam een structurele dekking beschikbaar gesteld (F. Groei van de stad, Capaciteit Mobiliteitsplan). Het verschil tussen de incidentele budgetten in 2023 en de structurele doorwerking van het programmateam vanaf 2024 is het verschil in de exploitatie. Een gedeelte van de lasten worden gedekt door de Vervoerregio Amsterdam. Om een vervolg te geven aan het mobiliteitsplan ná 2023, volgt er een keuze voorstel ter besluitvorming (zie paragraaf Keuzes 2024).	726	-310
Strategisch adviseur mobiliteit		
Voor de functie strategisch adviseur mobiliteit was er incidenteel budget beschikbaar in jaarschijf 2023.	100	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-72	-59
Totaal	298	-369

Reserves

Reserve parkeren.

Bij de Voorjaarsnota 2023 heeft de raad besloten om de jaarlijkse resultaten van het totaal van straatparkeren en garageparkeren te egaliseren met de reserve parkeren. Dit is besloten met

het oog op de te bouwen parkeergarages in het Waterlandkwartier en de Binnenstad. Door de parkeeropbrengsten vrij te maken en in te zetten voor parkeeroplossingen is parkeren een gesloten systeem geworden waarbij het aanwijzen van gebieden betaald parkeren, de kosten, de tarieven van straatparkeren en van garageparkeren, het aantal plekken en de bezetting gemonitord en gestuurd kunnen worden met de reserve parkeren als (egalisatie)buffer. Voor jaarschijf 2024 staat er een bijdrage aan de reserve begroot van € 1.164.178.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investeringsen

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	2.480
Vervangingsinvesteringen	41
Voorgenomen investeringen	2.440
Totaal	4.961

Programma 6

Beheer openbare ruimte

Visie

De openbare ruimte moet een plaats zijn waar je op een aantrekkelijke en comfortabele manier kan verblijven en mensen kan ontmoeten. Er moet ruimte zijn voor water en groen, natuur, sport en spel, klimaatadaptieve maatregelen, energietransitie, mobiliteit, een nieuwe circulaire economie en een gezonde en meer natuurinclusieve gemeente. Dit alles heeft invloed op het gebruik, de inrichting en het beheer van onze leefomgeving.

De openbare ruimte is van ons allemaal. Het is de plek waar mensen verblijven, met vrienden afspreken, sporten, spelen en naar een evenement gaan. Purmerend groeit. Meer inwoners en woningen betekent dat er meer druk op de openbare ruimte ontstaat: zowel onder- als bovengronds wordt het steeds voller. Dit vraagt om een efficiënte inrichting van de openbare ruimte, waarbij het onderhoudsniveau stapsgewijs verbeterd wordt.

Doelen en activiteiten

De openbare ruimte wordt gebruikt door alle inwoners en bezoekers van Purmerend. Die ruimte is schoon, heel, veilig, groen en richten we zo in dat we voorbereid zijn op klimaatverandering. We werken integraal door opgaven aan elkaar te koppelen en werken toe naar minimaal

kwaliteitsniveau B voor alle disciplines. We streven daarmee naar een toekomstbestendige en fijne leefomgeving van en voor iedereen en werken daarbij samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Het beheren van de openbare ruimte betekent het in stand houden van de bestaande situatie, maar vanwege de veranderende behoeftes ook steeds meer het (her)inrichten, optimaliseren en toekomstbestendig maken van de openbare ruimte. Door de onderhoudsplanning van de verschillende vakdisciplines op elkaar af te stemmen, zorgen we ervoor dat we zowel onder- als bovengronds zoveel mogelijk efficiënt werken.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Integraal beheer en onderhoud

Een functionele, veilige, toekomstbestendige en aantrekkelijke leefomgeving.

- We geven uitvoering aan het integraal beheerplan waarin we beschrijven hoe we door middel van planmatig cyclisch onderhoud naar minimaal kwaliteitsniveau B gaan in de komende jaren.
- Voor onze begraafplaatsen, de binnenstad en de beschermde dorpsgezichten geldt dat we werken naar een minimaal kwaliteitsniveau A in de komende jaren.
- In lijn met het Parkenplan worden de parken één-voor-één opgeknapt. In 2023 is gestart met de realisatie van het Kooimanpark welke begin 2024 wordt opgeleverd en is gestart met het ontwerpproces voor het Leeghwaterpark. In 2024 starten we met de realisatie van Park De Noord. Na oplevering van een park wordt het, net als de begraafplaatsen, de binnenstad en de beschermde dorpsgezichten, minimaal onderhouden op kwaliteitsniveau A.
- We richten de openbare ruimte evenwichtig, klimaat adaptief en duurzaam in en beheren deze ook zo. In alle vakdisciplines kijken we naar mogelijkheden om te verduurzamen en innoveren, qua materiaal en werkwijze.
- In 2024 wordt verder gewerkt aan diverse rioolvervangingsprojecten, wordt de gemeente steeds verder verlicht door ledverlichting en wordt er gekeken welke onnodige/niet-functionele verharding getransformeerd kan worden naar groen. We monitoren de vooruitgang van kwaliteit door middel van periodieke inspecties en waarborgen de veiligheid door middel van technische inspecties, dit alles volgens het vastgestelde Integraal Beheerplan Openbare Ruimte.
- We zetten het ingezette cyclisch onderhoud in het groen voort en verbeteren de biodiversiteit, natuurinclusiviteit en groei- en leefomstandigheden voor de bomen.
- We kijken kritisch naar welke stukken we wel of niet intensief maaien. Hiermee houden we vast aan het stimuleren van de biodiversiteit maar kijken we tegelijk ook waar we de beeldkwaliteit in de openbare ruimte kunnen verbeteren. Zo gaan we de zichthoeken bij kruisingen, rotondes en oversteekplaatsen met ruw gras vaker maaien.
- Als gemeente zijn we duidelijk over hoe we de openbare ruimte inrichten om deze goed te kunnen beheren.. Daarom actualiseren we de HIOR waarin de laatste wet- en regelgeving en beleid is verwerkt ten behoeve van externe partijen die zich bezig houden met ontwikkeling of (her)inrichting van de openbare ruimte.

Wegenoverdracht Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier (HHNK)

Het HHNK is volop bezig alle wegen en het wegbeheer over te dragen aan gemeentes en zich te richten op de eigen watertaak. Nagenoeg alle wegen van het Hoogheemraadschap zijn inmiddels overgedragen in Noord-Holland. Er zijn nog vijf Waterlandse gemeenten waarbij dit nog dient

te gebeuren. Er is samen met deze regiogemeentes (Waterland, Wormerland, Edam- Volendam, Landsmeer), inclusief HHNK, gewerkt aan het opstellen van uitgangspunten voor het maken van de business case voor overdracht van de wegen. Deze zgn. Uitgangspuntennotitie is op 28 februari 2023 vastgesteld in het college en daarna begin maart 2023 ter info met raadsbrief naar de raad gestuurd. De Uitgangspuntennotitie is de basis om in 2024 te komen tot een businesscase. De businesscase moet inzicht geven in de financiële gevolgen van een wegenoverdracht ter ondersteuning bij de uiteindelijke besluitvorming.

Klimaat

Het klimaat verandert en weersextremen nemen toe. Met het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Zaanstreek-Waterland en Purmerend 2021-2024 werkt de gemeente, in lijn met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), toe naar een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente in 2050. Hierin neemt de gemeente een actieve, stimulerende en adviserende rol. Daarnaast wordt in 2024 een Hittestrategie en een nieuw Klimaatadaptatieplan ontwikkeld.

klimaatadaptatie

Bij klein- en grootschalige herstructurering wordt klimaatadaptatie meegenomen. Binnen ruimtelijke ontwikkelingen hanteert de gemeente de Basisveiligheidsniveaus Klimaatbestendige Nieuwbouw. In 2024 worden onderstaande projecten klimaatbestendig uitgevoerd.

- Overwhere-Zuid deelplan A6-1 en A6-2: Groene waterbuffers, waterdoorlaatbare verharding, extra oppervlaktewater (natuurvriendelijke oevers).
- Wheermolen-Oost deelplan 2: Waterbergende weg, meer groen.
- BOL Tarwestraat, Riek- Graffelstraat en Torenmolen: Waterbergende parkeerplaatsen.
- Park De Noord: Meer oppervlaktewater, natuurlijke beschoeiing, groen.
- IJsendijkstraat: Waterbergende parkeerplaatsen.

Hittestrategie Purmerend

Het thema hitte vraagt om een nadere ruimtelijke en maatschappelijke uitwerking van het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Zaanstreek-Waterland en Purmerend 2021-2024. Een communicatieprotocol voor het Maatschappelijk domein, een lokale doorvertaling van het Nationale hitteplan. Deze stellen we in 2024 op.

Uitvoeringsplan klimaatadaptatie

Om de vier jaar herijken we het Uitvoeringsplan klimaatadaptatie om tot maatwerk te komen. De nieuwe KNMI klimaatscenario's 2023, aanvullend onderzoek (stresstesten) en technologische ontwikkelingen worden hierin meegenomen.

Belangrijk om te weten

Water

Het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR), is in november 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Watertaken, als onderdeel van het IBOR, worden steeds belangrijker. Om deze taken goed te borgen start er in Q4-2023 een beheerder watertaken. Deze beheerder watertaken zal vanuit de geldende wet- en regelgeving als Keur Waterschap, Legger Waterschap en Kaderrichtlijn Water (KRW) het beheer van o.a. de watergangen in beeld brengen. Dit vormt een goede basis voor een juiste onderhouds- en investeringsplanning. De financiële consequenties worden het komend jaar bekend.

Technische installaties

Artikel 3 van de Arbowet geeft aan dat binnen het kader van de bedrijfsvoering elektrische installaties er een aantal wettelijke verplichtingen zijn waaraan de organisatie moet voldoen. Een externe partij heeft in 2023 de opdracht gehad om een plan van aanpak op te stellen. Op basis van dit plan van aanpak zal er op een verantwoorde en gestructureerde wijze invulling worden gegeven aan de wettelijke verplichtingen als, het aanwijzen van verantwoordelijken voor deelrisico's, het bevoegd verklaren (aanwijzen) van uitvoerenden, het verzorgen van opleidingen en veiligheidsinstructies, het opstellen van procedures etc. De financiële consequenties worden de komende jaren bekend. Binnen het plan van Aanpak wordt de organisatie meegenomen in de resultaten, koers bepaald, portefeuillehouder geïnformeerd en al dan niet college(besluit) voorbereid. Dit heeft invloed op het beheer en onderhoud van technische installaties en installaties van gemeentelijkvastgoed.

Risico bedrijfsvoering

De komende jaren zal het risico in de bedrijfsvoering voornamelijk liggen in de stijgende materiaalkosten, beperkte beschikbare capaciteit, maar ook de energie-, brandstof- en loonkosten.

In de voorjaarsnota 2023 zijn voorgestelde indexeringen van de begrote bedragen niet geïndexeerd conform onze kosten stijging. Achterstanden worden minder snel ingelopen als bestuurlijk vastgesteld, waardoor het langer duurt om naar beheerniveau B te komen. Tevens is het niet krijgen van areaaluitbreiding een uitholling van de bestaande budgetten wat ook weer zijn weerslag heeft op het beheer niveau.

Van GRP naar WRP

In het Water en Riolerings programma (de opvolger van het GRP - Gemeentelijk rioleringsplan) heeft de gemeente alle activiteiten benoemd om te voldoen aan de gestelde doelen met de directe en indirecte riolerings- en waterkosten inzichtelijk. We willen bij de invulling van de zorgplichten bij (grootschalige) nieuwbouw en herontwikkeling rekening houden met de toekomstige ontwikkelingen, bijvoorbeeld met extreme buien of langdurige droogte. Hierdoor zal de inrichting van de openbare ruimte veranderen, er komt meer ruimte voor de (tijdelijke) opvang van water. We streven ernaar om zoveel mogelijk werken met elkaar te combineren en zoeken continue naar de optimale balans tussen kosten, risico's en prestaties. Jaarlijks wordt via de rioolheffing het benodigde geld bijeengebracht door de burgers en bedrijven van onze gemeente. Eventuele tariefbijstellingen worden op basis van actuele lasten, te verwachten kosten en opbrengsten doorgevoerd. Het Gemeentelijk rioleringsplan laat de trend van de rioolheffing over de langere termijn zien.

De planperiode van het huidige gemeentelijke rioleringsplan verloopt in 2024. Daarom stellen de gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland in 2023 gezamenlijk een water- en rioleringsprogramma op, een WRP. Dit is de nieuwe vorm van het GRP als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Dit programma zal naast een regionaal deel ook een gemeente specifieke deel bevatten.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo61 Beheer openbare ruimte	Lasten	-29.688	-30.197	-35.722	-37.375	-39.072	-41.464	-43.330
BVo61 Beheer openbare ruimte	Baten	10.521	11.019	10.869	11.879	12.620	13.582	14.667
		-19.167	-19.178	-24.854	-25.496	-26.452	-27.882	-28.663

Het saldo daalt met € 642.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 1.653.000 hogere lasten en € 1.010.000 hogere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BVo61 Beheer openbare ruimte	Lasten	Baten
Hogere baten rioolheffing		
De baten rioolheffing stijgen met € 728.000 door de verhoging van het tarief met 7,6% conform CPI. Dit is nodig voor de dekking van met name hogere kapitaallasten van de grote investeringen zoals Wheermolen Oost en Overwhere, alsmede de indexering hierop. Vanwege kostenontwikkeling is een hoger percentage nodig, maar door de ruimte in de voorziening te benutten, kan de tariefstijging worden gematigd.		728
Hogere dotatie aan voorziening afkoopsommen oh begraafplaatsen		
Actualisatie van de meerjarige afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen resulteert in een hogere dotatie van € 253.000 aan de voorziening in 2024 ten opzichte van 2023.	-253	
Hogere lasten rioolbeheer		
In 2024 zijn de lasten voor rioolbeheer hoger dan in 2023 door hogere loonkosten van € 274.000 wegens formatie uitbreiding (voorjaarsnota 2023) en indexering van de loonkosten. Ook zijn er hogere kapitaalslasten van € 617.000 vanwege met name de grote investeringen zoals Wheermolen Oost en Overwhere, inclusief indexering en de verhoging van de omslagrente op investeringen van 0,25%.	-891	
Hogere lasten schoon, heel en veilig		
In 2024 zijn de lasten voor schoon, heel en veilig hoger dan in 2023 door hogere loonkosten van € 674.000 door formatie-uitbreiding (voorjaarsnota 2023) en indexering van de loonkosten. Ook zijn er hogere kapitaalslasten van € 1.183.000 volgend uit de investeringsopgave conform het integrale beheerplan openbare ruimte (IBOR), inclusief indexering en de verhoging van de omslagrente op investeringen van 0,25%. De grootste afwijkingen betreffen wegen (€ 726.000) en civiele kunstwerken (€ 289.000). De overige afwijkingen bedragen per saldo € 168.000.	-1.857	
Hogere onttrekking aan voorziening rioolheffing		
Er wordt € 352.000 meer uit de voorziening rioolheffing onttrokken voor 100% kostendekkendheid bij een tariefstijging van 7,6% (conform CPI).	352	
Hogere onttrekking uit voorziening afkoopsommen oh begraafplaatsen		
Actualisatie van de meerjarige afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen resulteert in een hogere onttrekking van € 220.000 uit de voorziening in 2024 ten opzichte van 2023.		220
Lagere doorbelasting nieuwe milieustraat/werf Baanste		

BVo61 Beheer openbare ruimte	Lasten	Baten
De doorbelasting van kosten van de nieuwe milieustraat Baanste Noord is € 259.000 lager door een vertraagde start van de bouwwerkzaamheden.	259	
Lagere lasten flora en fauna		
Om aan wet- en regelgeving te kunnen voldoen op het gebied van flora en fauna doet de gemeente elke 3 jaar een gemeentelijk breed ecologisch onderzoek. De resultaten hiervan dienen als onderbouwing van elk bouwplan in de gemeente. Deze kosten zijn begroot in 2023 (en 2026). In 2024 resulteert dit in € 180.000 lagere lasten.	180	
Lagere lasten uitvoeringsbudget IBOR		
De lagere lasten van het uitvoeringsbudget IBOR van € 525.000 in 2024 ten opzichte van 2023 worden met name veroorzaakt door de overheveling van projectbudget van 2022 naar 2023 (najaarsnota 2022) wegens nog af te ronden werkzaamheden.	525	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	33	62
Totaal	-1.652	1.010

Reserves

Reserve instandhouding openbare ruimte

Voor de reserve instandhouding openbare ruimte zijn geen mutaties begroot in 2024, het totaal van de reserve staat in 2024 op € 1.967.000.

Voorzieningen

Voorziening gemeentelijke watertaken

De voorziening heeft tot doel om te komen tot een meerjarige egalisatie van het tarief van de rioolheffing en bedraagt € 2.013.000 per 1-1-2024. In 2024 is er een onttrekking aan de voorziening gemeentelijke watertaken begroot van € 899.000. Hiermee komt de tariefstijging voor 2024 op de voorgestelde 7,6% (meerjarig).

Voorziening onderhoud begraafplaatsen

De voorziening heeft tot doel om de inkomsten uit meerjarig afgekochte grafrechten te egaliseren door jaarlijks een bedrag te laten vrijvallen. In 2024 is per saldo een onttrekking aan de voorziening begroot van € 48.000.

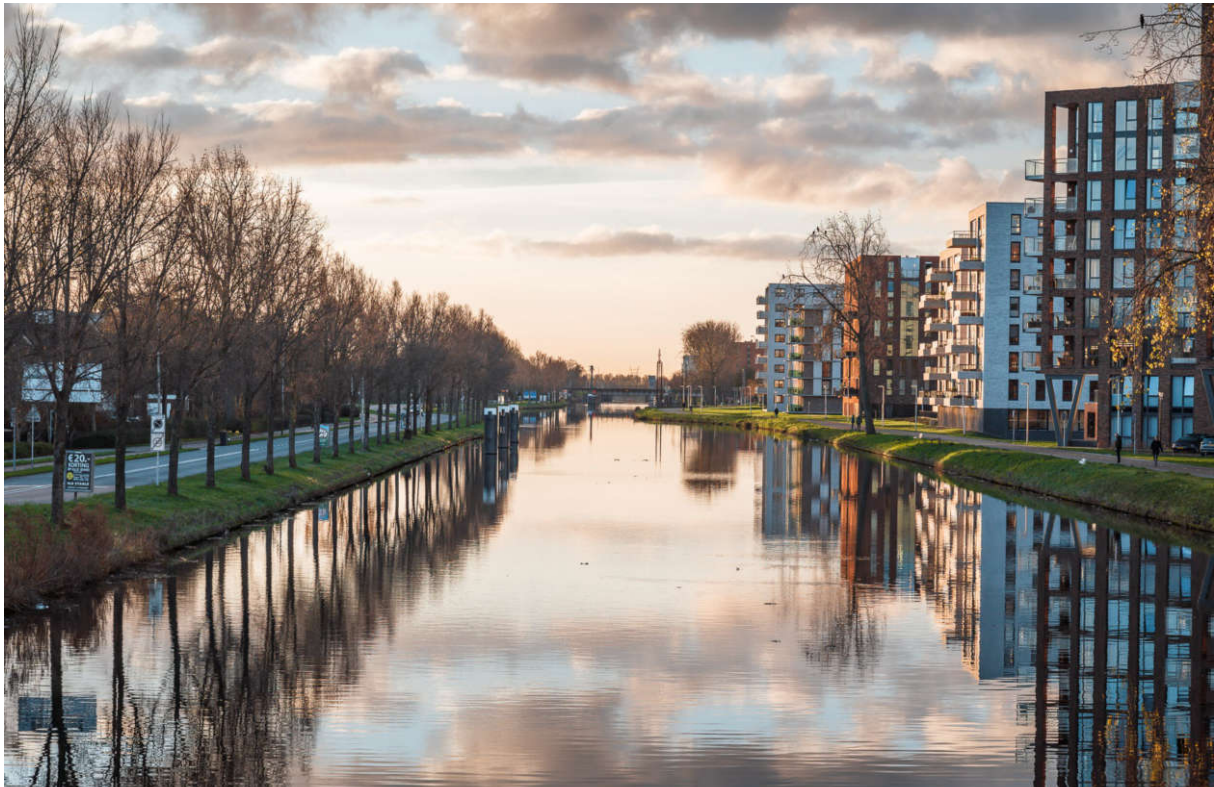
Investerings

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	19.129
Vervangingsinvesteringen	15.184
Voorgenomen investeringen	765
Totaal	35.078

Programma 7

Ruimtelijke ordening

Visie

In de gemeente Purmerend en werelderfgoed Beemster is een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving uitgangspunt voor iedereen, met een goede balans tussen wonen, werken, recreëren en verblijven. Daarbij jaagt de gemeente zelfstandig en samen met initiatiefnemers ontwikkelingen aan en worden Beemster kernwaarden bewaakt en beschermd. Gemeentelijke inspanning en mate van (rechts)zekerheid, die we de inwoners en bedrijven (kunnen) bieden, wordt per situatie bepaald en eigen kracht van de gemeenschap proberen we nadrukkelijk aan te boren. Het toekomstgerichte programma Purmerend 2040 is ook in de komende jaren essentieel onderdeel van de inzet. We bouwen voort aan onze positie in en bijdrage aan de regio. Samen met onze partners werken we, onder andere vanuit de verstedelijkingsstrategie, verder aan de ruimtelijke ontwikkeling van de MRA en de rest van de regio.

Doelen en activiteiten

We bouwen verder aan een complete en compacte gemeente vanuit doelstellingen en ambities die toekomstgericht zijn en/of worden bepaald vanuit de paraplu van Purmerend 2040. We doen dat in de geest van de (nieuwe) Omgevingswet. We benaderen onze inwoners en ondernemers met een welwillende en constructieve houding. We hebben te maken met veel uitdagingen onder andere

op het gebied van wonen, werken, klimaat, mobiliteit en energie. We brengen deze met elkaar in verbinding, zoeken daarin de juiste balans en vertalen deze in gebieds- en locatieontwikkelingen.

Daarin maken we onderscheid tussen drie grote clusters: het sleutelgebied – bestaande stad (w.o. de binnenstad), de Oostflank en de Westflank. In deze clusters vinden verschillende (gebieds) ontwikkelingen plaats waar nieuwe woningen, werkplekken, wegen en voorzieningen worden gerealiseerd die bijdragen aan de ambities en doelen die zijn gesteld in o.a. de woonvisie, het mobiliteitsplan en de kantorenvisie. De drie clusters zijn complementair aan elkaar, kennen elk hun eigen invulling, dynamiek en fasering. Zo ligt de focus in de Westflank op de uitvoering van de dorpsontwikkelingsvisies en wordt in het sleutelgebied uitvoering gegeven aan stedelijke ontwikkelingen. Tezamen dragen ze bij aan een complete gemeente.

Als gemeente staan we voor het algemene belang. De ontwikkelingen en werkzaamheden hebben invloed op onze wijken, buurten en dorpen. Participatie vinden we daarom belangrijk. De daartoe te maken afwegingen worden tijdig aan de gemeenschap voorgelegd en zijn transparant, uitlegbaar en navolgbaar voor elke burger. Tegelijkertijd is daarbij geen sprake van: 'u vraagt, wij draaien'.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Omgevingsplan

We moeten voldoen aan de eisen uit de Omgevingswet en werken stapsgewijs toe naar het definitieve omgevingsplan voor Purmerend.

- We stellen de eerste omgevingsplanwijziging vast voor deelgebied Wheermolen-Oost.
- We bereiden de omgevingsplanwijzigingen voor, richting het gemeentedeckende omgevingsplan in 2032, met gebruik van omgevingsplansoftware.
- Tijdens de transitieperiode richting het gemeentedeckende omgevingsplan regisseren we daar waar nodig omgevingsplanwijzigingen voor initiatiefnemers, om de woningbouwopgave te blijven faciliteren.

Omgevingswet Algemeen

We geven samen met initiatiefnemers en bewoners vorm aan de Purmerendse invulling van de Omgevingswet en gebruiken de uitgangspunten van het participatiebeleid bij (gemeentelijke) initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving.

Purmerend 2040

Versterking van de positie van Purmerend als aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en verblijven, centrumgemeente en volwaardig onderdeel van en partner in de polycentrische Metropoolregio Amsterdam. We geven duidelijkheid over het verhaal van Purmerend en Beemster en de voorgestane ontwikkelingen. Een integraal beeld en visie op fysieke leefomgeving van de gemeente, die richting geeft aan de verdere uitwerking in programma's, regelgeving en vergunningen.

- We continueren programma Purmerend 2040 als paraplu voor de ontwikkeling van onze gemeente. In 2017 zijn we gestart met het programma 2040 vanuit de gedachte van een agenda. We vullen/passen onze agenda 2040 aan waar nodig. We maken onze ambities en agenda voor de gemeente richting 2040 bespreekbaar, zichtbaar en vertalen deze naar concrete doelen en maatregelen.

- Dat doen we in samenspraak met onze inwoners, ondernemers, buurgemeenten en andere partners.
- We vertalen o.a. maatschappelijke en economische ambities en doelen naar concrete beleidskaders en toetsen gebieds- en locatieontwikkelingen hieraan. Deze bouwstenen benutten we ook als het gaat om het opstellen van de Omgevingsvisie.
- We treffen voorbereidingen om in samenhang met programma Purmerend 2040 een Omgevingsvisie op te stellen voor het gehele grondgebied van de nieuwe gemeente Purmerend. We geven uitvoering aan het startdocument, dat in 2023 is opgesteld.

Cluster sleutelgebied -bestaande stad

De focus op binnenstedelijk bouwen zorgt ervoor dat we nieuwe woon- en werkmilieus en programma's kunnen toevoegen, duurzame mobiliteit kunnen beïnvloeden, ruimte efficiënter kunnen indelen, voorzieningen in stand kunnen blijven, levendigheid bevorderen, gebieden een kwaliteitsimpuls geven en het buitengebied zoveel mogelijk kunnen ontzien.

- Vanuit de gedachte van een compacte en complete gemeente zetten we bij reeds in gang gezette locatie- en gebiedsontwikkelingen primair in op intensivering van het bestaand stedelijk gebied. Waar mogelijk doen we dat door intensief en efficiënt ruimtegebruik en functiemenging. We zijn terughoudend met nieuwe initiatieven die leiden tot verdere verdichting van de gemeente en zetten ook in op woningbouwlocaties aan de randen, zoals de Oostflank. We werken verder aan de producten en richten processen in om de ontwikkelingen uit te kunnen voeren.
- We gaan voor één groot centrumgebied. We transformeren het Waterlandkwartier en het Wagenweggebied naar hoogstedelijke gemengde stadswijken en voegen woningen en werkplekken toe. We versterken de levendigheid, vitaliteit en aantrekkelijkheid van de historische binnenstad als onze huiskamer. We zorgen dat de gebieden complementair aan elkaar zijn en goed met elkaar verbonden zowel in programma en fysiek. Daarvoor maken we het centrum autoluw, maar wel goed bereikbaar, geven we meer ruimte aan de fiets, voetganger en OV en geven we een kwaliteitsimpuls aan de openbare ruimte en de parken.
- We vinden het belangrijk, dat de binnenstad van Purmerend voor iedereen een fijne plek is waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en in de toekomst dat ook blijft. Om dat te bereiken geven we uitvoering aan het programma Binnenstad. Over de ontwikkeling daarvan en de voortgang ten aanzien van projecten wordt de gemeenteraad jaarlijks op de hoogte gehouden.
- Samen met de corporatie vernieuwen en versterken we de woonwijk Wheermolen-oost door renoveren en sloop-nieuwbouw van woningen. We voegen een passend woon- en voorzieningen programma toe en verbeteren de openbare ruimte en het park.
- We geven uitvoering aan gebiedsvisie De Koog 2040, zodat een aantrekkelijk, vitaal en veilig gemengd gebied ontstaat waar werken, onderwijs en wonen samengaan en waarbij (ontwikkeling van) een e-sportcampus wordt nagestreefd en bestaande bedrijven hun activiteit moeten kunnen blijven uitoefenen.
- Er zijn diverse kleinere gebieds- en locatieontwikkelingen in voorbereiding en uitvoering, waaronder het Karekietpark/Leeuwerikplein, Kwadijkerpark, Kop West en de binnenwijkse ontwikkellocaties (BOL). Omtrent de stand van zaken wordt jaarlijks gerapporteerd in het Meerjarenprogramma Grondexploitatie (MPG).

Cluster Westflank - werelderfgoed Beemster

In stand houden en versterken van de karakteristiek van het werelderfgoed met ruimte om agrarisch te (kunnen) ondernemen. Doelmatige ontwikkelingen toestaan zorgt voor nieuwe en meer

gevarieerde woningen, woonmilieus en programma aanvullend op het binnenstedelijke programma en de oostflank. Het behouden en toevoegen van voorzieningen en werkgelegenheid waardoor de dorpen vitaal en gezond blijven en toerisme en economische activiteiten worden versterkt.

- We respecteren en waar mogelijk versterken het werelderfgoed Beemster. Dat doen we door doelmatig ontwikkelen (juiste gebruik op de juiste plek), beheren en gebruiken. Dit alles vanuit de kernwaarden van werelderfgoed Beemster.
- We voegen woningen en voorzieningen in de dorpen toe en geven een kwaliteitsimpuls aan de openbare ruimte. Dat doen we aan de hand van de dorpsontwikkelingsvisies die we nader uitwerken, waarbij met betrekking tot ontwikkeling van De Keyser en van De Nieuwe Tuinderij het samenwerkingsverband v.o.f. De Beemster Compagnie actief is.
- Initiatieven in het landelijk gebied, die respect hebben voor c.q. bijdragen aan (behoud van) het werelderfgoed benaderen we met open vizier. De accountmanager agrarische zaken denkt vroegtijdig mee en ondersteunt waar mogelijk.
- Voor de Kom A7 onderzoeken we met inachtneming van de uitspraak van de Raad van State de mogelijkheden van een hotel in combinatie met een recreatiebos.
- We participeren actief in de gebiedsvisie Neck-Oost die de gemeente Wormerland gaat opstellen.

Cluster Oostflank -droogmakerij De Purmer

We vergroten en versterken het Purmerbos, het landschap en de natuur en zetten nadrukkelijk in op meer gevarieerde woningen, woonmilieus en daarmee een programma dat aanvullend is op het binnenstedelijk programma en de westflank. Behoud en toevoegen van voorzieningen en werkgelegenheid borgt de leefbaarheid. En zorgt ervoor dat toerisme en economische activiteiten worden versterkt. Experimenteren met nieuwe duurzame woon concepten en houtbouw zorgt voor onderscheidend karakter, aanvullend op de vraag en draagt bij aan versterking van landschap en milieu.

- We werken aan de ontwikkeling en versterking van de droogmakerij. Dat doen we door doelmatig ontwikkelen (juiste gebruik op de juiste plek), beheren en gebruiken. We voegen divers, bijzonder en onderscheidend programma toe, mits leefbaar en bereikbaar en met versterking van landschap en natuur. We werken verder aan de producten en richten processen in om de ontwikkelingen uit te kunnen voeren.
- We ronden de integrale visievorming voor de gebiedsontwikkeling van het golfcomplex, Purmerbos en de Purmer-Zuid zuid af en geven een vervolg aan verwezenlijking daarvan. Het Purmerends deel van de Purmer (Oostflank). Uitgangspunt is, dat deze ontwikkeling bijdraagt aan een samengaan van diverse beleidsdoelen (w.o. wonen, klimaat, duurzame mobiliteit, recreatie en natuurontwikkeling).
- De integrale visie op droogmakerij De Purmer samen met gemeenten Edam- Volendam en Waterland wordt vastgesteld en gezamenlijk met onze buurgemeenten geven we vervolg aan verwezenlijking daarvan.
- We participeren actief in de plannen van Edam-Volendam en zorgen voor integrale verbinding.
- De ontwikkeling met nieuwbouw op bedrijvenpark Baansteer-Noord zetten we door en voor het bestaande bedrijventerrein werken we mee aan initiatieven, die inzetten op het meest doelmatige gebruik van de grond.
- Bij het gebied Vurige Staart werken we aan twee soorten ontwikkeling: het deel rondom de fastfoodketens voor divers gebruik; het deel tussen de N235 en de Purmerringvaart aan woonprogramma in groen/blauwe setting.

Grondbeleid

Het grondeigendom is van belang voor de wijze, waarop gronden doelmatig beheerd, gebruikt en ontwikkeld (kunnen) worden. We zijn er continu alert op of, binnen bestaande (eigendoms) verhoudingen de schaarse ruimte, ook daadwerkelijk optimaal benut wordt. We werken met een helder afwegingskader (transparant, uitlegbaar en navolgbaar) en bepalen strategische inzet en prioritering van projecten en initiatieven, inzicht in voortgang en financiële stand van zaken en procesafspraken. Kostenverhaal voor evenwichtige bijdrage(n) aan gemeentelijke financiën.

- We werken aan een nieuwe, geactualiseerde nota grondbeleid.
- We doen in het Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG), samenhangend met de jaarrekening, verslag van de grondexploitaties en van de samenwerkingsverbanden, strategische grondposities en faciliterend grondbeleid.
- Voor gebieds- en locatieontwikkeling brengen we gebiedsoverstijgende kosten in beeld en we verhalen die op initiatiefnemer(s). We onderzoeken daarvoor de (financiële) haalbaarheid van planontwikkeling(en) continu. Hierbij hanteren we de nota Gebiedsoverstijgende Kosten Purmerend (GKP).

Vastgoed

In het vastgoedbestand van de gemeente huisvesten veel van de voorzieningen. Als gemeente dragen we zorg voor een toekomstbestendig en kwalitatief bestand van het gemeentelijk vastgoed. Dit zetten we in om te voorzien in urgente maatschappelijke behoeften en waar mogelijk zetten we dit vastgoed strategisch in, bijvoorbeeld om projecten en/of initiatieven te versnellen. Veel van het gemeentelijke vastgoed is al verduurzaamd, wat de panden toekomstbestendig maakt, bijdraagt aan de klimaatdoelstellingen maar ook belangrijke kostenbesparingen oplevert. Dit beleid zetten we door conform de nota Duurzaam Vastgoedbeheer.

Belangrijk om te weten

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Vooruitlopend daarop is de organisatie van het Ruimtelijk domein op onderdelen (Omgevingsteam, Projectmanagement - en Ingenieursbureau) alvast aangepast.

Vervanging gevel Multi Functioneel Centrum (MFC)

De gevel van MFC wordt vervangen en de werkzaamheden worden 2024 afgerond, dit loopt gelijk op met de herinrichting van de omgeving.

Gemeentelijk vastgoed

Het beleid over het gemeentelijk vastgoed is vastgelegd in de 'Nota Gemeentelijke Gebouwen Purmerend 2017'. Aan de hand van een aantal vastgestelde criteria (financieel, strategisch en functioneel) is het vastgoed beoordeeld op de bijdrage die het levert aan de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Dit heeft geleid tot het categoriseren van het gemeentelijk vastgoed in twee groepen. Kernvastgoed wat voorlopig in eigendom blijft of herontwikkelingsvastgoed wat tijdelijk in eigendom is of uiteindelijk verkocht/ afgestoten wordt. Het vastgoed waarmee geen strategische- of beleidsdoelen is gediend, worden (op termijn) zoveel mogelijk afgestoten. Deze objecten worden afgestoten of verkocht wanneer de juiste gelegenheid zich voordoet of door deze actief op de markt te brengen. Komend jaar wordt gestart met de herziening van de Nota Gemeentelijke Gebouwen Purmerend.

Restgroen

Het college heeft in januari 2021 vastgesteld dat conform Restgroenbeleid geen restgroen meer te verkopen om eerst een gedegen inventarisatie van al het eigendom te doen.

Een externe partij heeft in 2022 de opdracht gekregen om al het eigendom van de gemeente Purmerend te controleren op oneigenlijk grond- en watergebruik. Uit de inventarisatie blijkt dat er in totaal 2.170 situaties geconstateerd zijn van oneigenlijk grond- en watergebruik. De totale omvang betreft 47.166 m² aan eigendommen dat in gebruik is door derden zonder dat hier afspraken over zijn gemaakt.

Als vervolg op de inventarisatie, wordt een plan van aanpak met kostenraming opgesteld en ter besluitvorming voorgelegd aan het college, waarin beschreven wordt hoe om te gaan met het al dan niet formaliseren van grondgebruik.

Meerjarenonderhoudsplan

Alle objecten die de afgelopen jaren in beheer waren, zijn beoordeeld op hun onderhoudstoestand. De kosten van zowel het dagelijks als planmatig onderhoud worden opgenomen in een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Eens per vier jaar wordt er een her inspectie uitgevoerd, tussentijdse mutaties in de MJOP worden bijgehouden en verwerkt.

Eigendom schoolgebouwen

In tegenstelling tot het overige gemeentelijk vastgoed zijn bijna alle schoolgebouwen niet juridisch in eigendom van de gemeente, maar van de schoolbesturen. Het beheer en onderhoud van deze gebouwen is primair de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. De schoolbesturen ontvangen hiervoor rechtstreeks middelen van het rijk. De gemeente blijft verantwoordelijk voor nieuwbouw van onderwijshuisvesting. Er zijn enkele schoolgebouwen die de gemeente niet heeft overgedragen, dit zijn gebouwen die bijvoorbeeld een multifunctionele invulling hebben.

Stichting Spurd

Kapitaalgoederen die onder het programma sport vallen, zijn het zwembad, de sporthallen, gymzalen en buitensportaccommodaties. De exploitatie, inclusief dagelijks onderhoud, van de sportaccommodaties zijn ondergebracht bij Stichting Spurd. Afspraken zijn vastgelegd in een exploitatieovereenkomst uit 2008. Deze zal binnenkort worden vernieuwd met nieuwe afspraken en de toevoeging van de buitensportaccommodaties in de Beemster. Het uitvoeren van het onderhoud van de accommodaties valt onder de verantwoordelijkheid van Stichting Spurd en dit wordt periodiek geëvalueerd. In overleg met Stichting Spurd worden jaarlijks de onderhoudsplannen bekeken en vernieuwd.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BV071 Ruimtelijke ordening	Lasten	-37.320	-32.084	-34.724	-27.116	-40.252	-73.235	-22.228
BV071 Ruimtelijke ordening	Baten	40.555	29.661	29.742	22.606	36.364	69.336	18.246
		3.236	-2.422	-4.983	-4.510	-3.888	-3.900	-3.983

Het saldo stijgt met € 473.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 7.608.000 lagere lasten en € 7.136.000 lagere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BV071 Ruimtelijke ordening	Lasten	Baten
Bestemming moties gemeente Beemster		
Onder de nog te bestemmen middelen in de programmabegroting 2023-2027 stond een stelpost van € 150.000 voor moties gemeente Beemster. Begin 2023 is deze stelpost omgezet in budget voor a) onderzoek naar versterking toeristisch netwerk Beemster; b) veilige verkeerssituatie op- en afrit N244 Purmerenderweg en c) Beemster Erf in samenhang met moties Vrijkomende agrarische bebouwing en UNESCO Werelderfgoed.	150	
Bijdrage verbouwing P3		
In 2023 is er een incidentele bijdrage vanuit groot onderhoud geraamd voor de verbouwing van P3. Gelet op de vertraging van de verbouwing zal voorgesteld worden deze bijdrage naar 2024 over te hevelen.	177	
Dagelijks onderhoud		
De meerjaren onderhoudsplannen zijn geactualiseerd.	218	
Dorpsvisie Noord- en West Beemster		
Ten behoeve van de uitwerking van de dorpsvisie Noord- en West Beemster is door de gemeenteraad een budget beschikbaar gesteld. Dit budget is in 2023 volledig benut. Na vaststelling van de visie zullen toekomstige lasten worden meegenomen in de Grex van dit gebied.	175	
Grondexploitaties		
De baten en lasten van grondexploitaties zijn aangepast aan het vastgestelde meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG) 2023, welke is vastgesteld door de Raad op 29 juni 2023 (raadsbesluit: 1584604). In 2024 leidt dit tot een verlaging ten opzichte van 2023.	6.973	-6.973
Kapitaallasten		
Naar aanleiding van de jaarrekening 2022 en de Voorjaarsnota 2024 zijn de kapitaallasten geactualiseerd. Vanwege vertraging van investeringen in 2022 zijn de kapitaallasten 2023 incidenteel afgeraamd waardoor dit verschil ontstaat.	-409	
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	-290	
Oostflank		
In 2023 wordt naar verwachting de concept visie afgerond. Hiervoor is in 2023 voorbereidingsbudget geraamd. Voor de vervolgfase in 2024 is nog geen budget geraamd.	150	
Parkenplan		
In juni 2021 heeft de gemeenteraad het 'Parkenplan Purmerend 2021-2040' als richtinggevend kader vastgesteld (raadsbesluit 1546940). De 'Business case Parkenplan 2021-2040' is in april 2022 door de gemeenteraad vastgesteld als financieel richtinggevend kader voor opwaardering van de parken (raadsbesluit 1563431). Het Leeghwaterpark is het derde park dat opgewaardeerd wordt. Voor ontwerp en onderzoeken Parkenplan is in 2024 € 150.000 meer nodig dan in 2023.	-150	

BV071 Ruimtelijke ordening	Lasten	Baten
Purmerend 2040		
Tot 2023 was jaarlijks € 400.000 budget beschikbaar voor voortzetting van het Purmerend 2040-programma. Vanaf 2024 is dit € 150.000.	250	
Waterlandkwartier		
Tot en met 2023 was er een voorbereidingsbudget om te komen tot de Grex Waterlandskwartier. In juni van dit jaar is de Grex vastgesteld (raadsbesluit: 1585054) en is het voorbereidingsbudget niet langer benodigd.	100	
Woning Zuiderweg 20, hoogspanningskabel		
In 2023 was er een incidentiele rijksbijdrage beschikbaar voor de sloop- en saneringskosten van de woning Zuiderweg 20 onder een hoogspanningskabel.	108	-108
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	157	-55
Totaal	7.609	-7.136

Reserves

Reserve gronden

In 2024 is een onttrekking aan de reserve gronden begroot van € 815.000. Dit is met name ter dekking voor het uitwerken van de visie de Koog (€ 600.000) en ter uitvoering van het programma 2040 (€ 150.000).

Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud gebouwen

In 2024 is per saldo een onttrekking aan de voorziening begroot van €1.269.000.

Voorziening bijdragen nota Prof

In 2024 is geen toevoeging of onttrekking aan de voorziening begroot.

Voorziening infrastructuur Wagenweggebied

In 2024 is geen toevoeging of onttrekking aan de voorziening begroot.

Voorziening parkeren Centrum

In 2024 is geen toevoeging of onttrekking aan de voorziening begroot.

Voorziening Groen en mobiliteit

In 2024 is geen toevoeging of onttrekking aan de voorziening begroot.

Investeringsen

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	1.487
Vervangingsinvesteringen	2.860
Voorgenomen investeringen	-
Totaal	4.347

Programma 8

Veiligheid

Visie

We zien graag dat inwoners van de gemeente Purmerend zich veilig en prettig voelen. Veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. De gemeente heeft de regiefunctie en stimuleert de goede uitvoering van taken door politie, brandweer en andere hulpverleningsdiensten. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met veiligheidsaspecten. Dat gaat verder dan algemene maatregelen om onveilige situaties te voorkomen. Het gaat ook om op elkaar passen, snelle reactie bij meldingen en een vertrouwd gezicht in de wijk of buurt, of in het dorp. De rol van gemeentelijke handhavers is meer dan alleen handhaving. Zij zorgen voor verbinding en zichtbaarheid van de gemeente in de wijk en moeten voldoende capaciteit hebben om te kunnen doen wat nodig is. Dit noemen wij wijk- en dorpsgericht werken. We laten hierbij ruimte aan inwoners om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen buurt. Dat gebeurt nu al door het project Ogen en Oren, of in buurtwhatsappgroepen en Facebookgroepen. We bieden ruimte aan andere initiatieven en mogelijkheden uit de samenleving.

Doelen en activiteiten

Eens in de vier jaar stelt de gemeenteraad de doelen vast die de gemeente op het terrein van veiligheid nastreeft. Wij hebben deze doelen voor de komende jaren samen met u geformuleerd in het Integraal Veiligheidsplan 2023 – 2026. Daarin zijn er vijf thema's geprioriteerd:

- Jeugd en Veiligheid;
- Cybercriminaliteit;
- Zorg en veiligheid;
- Ondernijning;
- Leefbaarheid.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Jeugd en veiligheid

Met onze brede aanpak van preventie en optreden en gezag willen we de veiligheid (structureel) herstellen en snellere en passende zorg verlenen aan kwetsbare inwoners. Signalen moeten eerder worden onderkend, afgestemd en opgevolgd met een combinatie van interventies vanuit preventie en zorg aan de ene kant en repressieve maatregelen aan de andere kant. Personen krijgen hierdoor weer grip op hun leven en het risico van terugval of onveiligheid wordt verkleind, zodat personen niet (verder) afglijden naar overlast/criminaliteit.

- Neerzetten van een stevige brede aanpak van de weerbare jeugd, die bestaat uit het monitoren van de jonge aanwas criminele jeugd, inzetten op passende maatregelen en hulp om hen vroegtijdig bij te sturen en preventieve bewustwordingscampagnes en weerbaarheidstrainingen.
- Aanpakken van criminele jeugdgroepen in samenwerking met de partners.
- Inzet testkopers bij alcoholverstrekkers. Alcoholverbruik door jongeren verminderen.
- I.s.m. interne- en externe partners bewustwording van de gezondheidsrisico's van alcoholgebruik vergroten. Het achterliggende beleid/programma is de Notitie gezondheidsbevordering en het Preventie- en Handhavingplan alcohol. In het Programma en Uitvoering geven we jaarlijks aan welke concrete acties we uitvoeren op het gebied van VTH.

Cybercriminaliteit

- Organiseren van bewustwordingscampagnes, voorlichtingen en acties om mensen bewust te maken van de gevaren van cybercriminaliteit en de maatregelen die ze daar tegen kunnen nemen, zodat bewoners minder vaak slachtoffer worden van digitale criminaliteit.
- Het versterken van de regionale samenwerking op het gebied van digitale veiligheid en het samen oppakken van preventieve projecten.
- Verzorgen van voorlichting om mensen bewust te maken van de gevaren van cybercriminaliteit en de maatregelen die ze daar tegen kunnen nemen, zodat bewoners minder vaak slachtoffer worden van digitale criminaliteit.

Zorg en Veiligheid

Er is een groeiende groep inwoners met een opeenstapeling van persoonlijke problemen op het vlak van zorg en veiligheid. Oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen en zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, verslavingen, falende maatschappelijke integratie, hoog risico op escalatie, soms in combinatie met een verstandelijke beperking. De problematiek is complex en er zijn veel partijen bij betrokken. Hierdoor ontvangen mensen niet altijd passende zorg en/of

ondersteuning. Met als gevolg gevaarlijk gedrag voor zichzelf en voor hun omgeving, zoals misbruik, mishandeling, bedreigingen of crimineel gedrag.

Ondermijning

- We maken medewerkers, ondernemers en bewoners bewust van signalen van ondermijning. Het stimuleren van het melden van ondermijnende criminaliteit, al dan niet anoniem, draagt bij aan de informatiepositie van de gemeente. Daarnaast willen we door het grote aantal meldingen woon- en leefomgeving meer informatie gestuurd werken. Op deze manier willen we meer aandacht geven aan gebieden waar veel overlast is.
- Bestuurlijk optreden ter beëindiging of voorkoming van criminele activiteiten. Panden van waaruit criminele activiteiten plaatsvinden worden gesloten en/of overtreeders verbeuren een dwangsom. Door middel van integraal toezicht illegale bewoning op bedrijventerreinen oppakken. Integrale controles op bedrijventerreinen worden altijd gevolgd door een persbericht met de resultaten.
- Het blijven promoten van het Meldpunt Meld Misdaad Anoniem, waar inwoners en ondernemers vermoedens anoniem kunnen melden.
- In 2023 is in de gemeentelijke organisatie een weerbaarheidsscan uitgevoerd. Acties en/of maatregelen naar aanleiding van de uitkomsten van deze scan zullen doorlopen in 2024 en kunnen mogelijk kosten met zich meebrengen.
- Aanpak mensenhandel: dit gaat onder andere over de verbetering van de opvang van slachtoffers mensenhandel en trainingen om signalen van mensenhandel eerder te herkennen. Dit zijn terugkerende activiteiten.
- Controle op het digitale opkopersregister heeft stil gelegen sinds de coronapandemie. Deze wordt weer opgepakt en handelaren worden hierin meegenomen.

Overlast in de woonomgeving (leefbaarheid)

- Continueren van het wijkgericht werken met betrokkenheid van inwoners en ondernemers. Daarbij worden de grootste ergernissen zoals hondenoverlast, verkeersonveiligheid en afval projectmatig aangepakt.
- Voortzetting van de samenwerking tussen de handhavers, jeugdboa's, politie en andere partners (Spurd, Clup, wijkmanagers, team Veiligheid et cetera).
- N.a.v. toegenomen meldingen woon-en leefomgeving meer informatie gestuurd werken en het in kaart brengen van overlast hotspots.
- Toezicht houden op afgegeven vergunningen bouwen, APV en bijzondere wetten en controle op bestaande gebouwen en bedrijven.
- Uitvoering geven aan het parkeerbeleid (toezichtstaak). Parkeerhinder verminderen en betaalgedrag bezoekers verbeteren. Dit door onze 'eigen' mensen die in verbinding staat met andere samenwerkingspartners binnen onze gemeente.

Belangrijk om te weten

Cameratoezicht

- Onderzocht wordt welke constructie nodig is om te komen tot een nieuwe locatie voor cameratoezicht vanuit de deelnemende gemeenten.
- Onder regie van de politie uitvoering geven aan cameratoezicht. Het cameratoezicht wordt ingezet als ondersteuning voor team handhaving en voor de politie tijdens de horecadiensten en evenementen. Voor het bevorderen van een veilig en gezellig uitgaansklimaat.

Veiligheidsregio Zaanstreek – Waterland

In de begroting 2024 van de veiligheidsregio is aangegeven dat er geïnvesteerd moet worden in de toekomst van de brandweer. Dit mede door de veranderende positie van vrijwilligers gezien de Europese regelgeving.

De veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland en de GGD Zaanstreek-Waterland hebben een businesscase laten uitvoeren om te komen tot samenwonen in hetzelfde pand aan de Prins Bernhardplein te Zaandam. De investering, die voortvloeit uit de businesscase Samen Sterker GGD-ZW en VrZW is verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024 van de veiligheidsregio. Deze zal, na vaststelling in het Algemeen Bestuur, voor zienswijze worden voorgelegd aan de gemeenteraden van de gemeenten binnen de veiligheidsregio.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVo81 Veiligheid	Lasten	-10.141	-10.410	-10.534	-11.977	-12.171	-12.344	-12.532
BVo81 Veiligheid	Baten	41	1	1	1	20	19	19
		-10.100	-10.409	-10.533	-11.976	-12.151	-12.325	-12.513

Het saldo daalt met € 1.443.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 1.443.000 hogere lasten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BVo81 Veiligheid	Lasten	Baten
Bijdrage Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland		
In 2024 is een hogere bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling VRZW begroot dan in 2023. De verhoging is in de zienswijzeprocedure aan de raad voorgelegd in mei 2023 (raadsbesluit: 1583757). Daarnaast was reeds eerder een hogere bijdrage opgenomen voor de brede toekomstige beschouwing brandweerzorg. Hierover is besloten bij de Voorjaarsnota 2023.	-1.398	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-45	
Totaal	-1.443	

Reserves

Dit programma heeft geen reserves.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investeringsen

Voor 2024 zijn de volgende investeringen begroot (voor specificatie zie investeringsoverzicht)

Lopende investeringen	0
Vervangingsinvesteringen	350
Voorgenomen investeringen	0
Totaal	350

Programma 9

Economie

Visie

Purmerend staat voor grote transitieopgaven waar we de aankomende periode flink in moeten investeren. Alle sectoren hebben te maken met digitalisering, circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptie. We hebben als gemeente met onze ondernemers in de maakindustrie, agrarische sector, IT-cluster, retail en horeca de uitgangspositie vastgelegd en gezamenlijk bepaald dat we deze transities actief willen uitvoeren en - op onderdelen - daarin voorop willen lopen. Ondernemen in een economie en samenleving die snel verandert, vraagt om regionale samenwerking, creativiteit, samenwerking tussen publieke en private partijen en bovenal een 'ondernemende' overheid die signaleert, faciliteert en stimuleert.

De oorlog in Oekraïne heeft een wezenlijke impact op de landelijke - en daarmee op de regionale en stedelijke - economie. De schaarste aan grondstoffen en de hoge(re) grondstof- en brandstofprijzen werken door. De inflatie neemt weliswaar enigszins af maar blijft aan de hoge kant. Ook de rente op de geld- en kapitaalmarkten blijft oplopen. We kunnen als lokale overheid niet alles oplossen maar er wel voor zorgen dat we samen met onze ondernemers (blijven) optrekken en hen steunen in het aangaan van de problemen die we hiervoor nader hebben omschreven alsmede bij de uitvoering van de Europese en nationale wet- en regelgeving (onder meer met betrekking tot stikstof, natuur en klimaat).

Het investeren in de economie is juist nu van groot belang omdat we daarmee werkgelegenheid voor onze eigen inwoners behouden en waar mogelijk vergroten en draagvlak creëren voor de commerciële en niet-commerciële voorzieningen in Purmerend. Bovendien kunnen publieke investeringen als een multiplier werken voor investeringen vanuit het bedrijfsleven, en daarmee een stimulans geven aan gewenste (economische) ontwikkelingen.

Nagenoeg iedere sector heeft met te maken met krapte op de arbeidsmarkt. Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft speerpunt van ons beleid. We streven ernaar om jong talent hier op te leiden en kennis lokaal te behouden en in te zetten. Dit is en blijft nodig voor een gezonde en toekomstbestendige lokale arbeidsmarkt.

Doelen en activiteiten

De Economische Visie is de stip op de horizon. Het is onze bedoeling om alle in deze visie opgenomen doelstellingen in 2040 te hebben behaald. Dit doen we in stappen. In de uitvoeringsagenda 2023-2024 is nader aangegeven hoe we dit willen gaan doen. Deze agenda is langs vier pijlers samengesteld:

1. Innovatieve voedselkamer & Werelderfgoed Beemster;
2. Stimulering arbeidsmarkt, (tech) onderwijs en campusontwikkeling;
3. Centrumontwikkeling en voorzieningen in de stad(waaronder Programma Binnenstad);
4. Circulaire economie en bedrijventerreinen.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Innovatieve voedselkamer & Werelderfgoed Beemster

Onze aanpak in de komende jaren richt zich op een drietal doelstellingen:

- het verbeteren van het toekomstperspectief voor agrarische ondernemers in Beemster;
- het versterken van het Beemster merk en het werelderfgoed Beemster;
- het bevorderen van de toeristische aantrekkelijkheid van onze gemeente (in samenwerking met de regio).

In dit kader zullen we onder meer in 2024 de volgende acties oppakken of voortzetten:

- deelname aan het landelijke project kringlooplandbouw;
- inzetten duurzaamheidscoach voor agrarische ondernemers;
- opstellen van een toekomstvisie voor agrarische ondernemers;
- (door)ontwikkeling van het project 'De Beemsterling' zodat producten uit de Beemster in Purmerend en elders worden aangeboden c.q. verkocht;
- stimuleren van boer-burger verbinding door promotie van streekproducten (korte keten);
- verbetering van de digitale ontsluiting van Beemster Werelderfgoed;
- opstellen en uitvoeren van een werkplan voor het Beemster Werelderfgoed (op basis van de uitkomsten van de enquête werelderfgoed en DNA Purmerend);
- versterken van de toeristische organisatiestructuur in Purmerend en regio (Bureau Toerisme Laag Holland en VVV's);
- opstellen van een identiteitsboek voor de gehele regio waarmee gericht marketing en promotie kan worden gevoerd;

- verkrijgen van voldoende data over en inzicht in de bezoekers (door deelname aan specifieke specifieke scans of onderzoeken);

Stimulering arbeidsmarkt, (tech) onderwijs & campusontwikkeling

Binnen deze pijler staat het verminderen van de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt alsmede het behoud c.q. stimulering van (jong) talent in gemeente en regio voorop. Digitalisering is de leidraad voor de activiteiten die we in dit verband uitvoeren. Gelet op onze ambities met betrekking tot de campusontwikkeling op De Koog, is het van belang om in te zetten op de esports, gaming en (creative) tech. We ontwikkelen Purmerend tot een gemeente waarin we gezamenlijk met alle betrokken partijen werken aan de totstandkoming van de digitale transitie. Tevens blijven we inzetten op het ondersteunen van overige sectoren bij het verkrijgen van voldoende en goed opgeleid personeel. In dit kader zullen we in 2024 de volgende acties oppakken of voortzetten:

- het uitvoeren en uitwerken van het onderzoek naar Purmer Valley als Private Partnership- constructie.
- ondersteunen en begeleiden van ondernemers bij het starten van een bedrijf door middel van het startersloket;
- deelname aan de Amsterdam Economic Board en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) InWest);
- ontwikkeling (e)sports Tech Campus.

In dit kader zullen we in 2024 de volgende acties oppakken of voortzetten:

- uitvoeren en uitwerken van het onderzoek naar PurmerValley als PPS-constructie (doorontwikkeling van cross-overs tussen IT en overige sectoren, doorlopende leerlijnen, integreren van IT in overige opleidingen en faciliteren van bedrijven bij digitalisering);
- uitvoeren van acties uit sectortafels (tafels waarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid per sector zijn vertegenwoordigd);
- organisatie van het evenement 'Waterland Werkt' waar scholieren/studenten/leerlingen en hun ouders kennis kunnen maken met opleidingen en/of beroepen;
- stimulering van innovatie in het bedrijfsleven met hulp van de Amsterdam Economic Board en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

De (e)sports Tech Campus helpt ons met innovatieve oplossingen voor maatschappelijke en economische vraagstukken maar ook bij het aantrekken van (nieuwe) talenten, ondernemingen, en studenten. Het wordt een broedplaats met een duurzaam ecosysteem waar innovatie, kennis, bedrijvigheid, creativiteit en talentontwikkeling hand in hand gaat en continu worden gestimuleerd. De campus kan de aantrekkelijkheid van wonen, werken en leven in Purmerend versterken. We werken de komende periode aan het versterken van een innovatie-ecosysteem door:

- in samenwerking met de stakeholders het actieplan governance en organisatiestructuur voor de campus uit te werken;
- placemaking en daarmee het zichtbaar maken van de campus in het gebied;
- het opstellen van een ontwikkelstrategie om de ruimtelijke vertaling van de gebiedsvisie concreter te maken;
- een innovatieagenda op te stellen en field en living labs te bevorderen;
- het bevorderen van de samenwerking en het aanjagen van programma's op het gebied van sport, onderwijs en bedrijvigheid.

Centrumontwikkeling, voorzieningen in de stad

Pijler 3 van de economische visie kent een viertal doelstellingen:

- behoud en versterking van bestaande voorzieningen en realisering van nieuwe voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van de inwoners en bezoekers van Purmerend;
- versterking van de samenwerking met en tussen ondernemers, pandeigenaren in de binnenstad en de overige winkelgebieden, o.a. door het ontwikkelen en faciliteren van nieuwe bedrijveninvesteringszones;
- verbetering van de communicatie met en tussen ondernemers en tussen ondernemers en overige betrokkenen waaronder de gemeente;
- toekomstbestendig maken van de binnenstad Purmerend.

In dit kader voeren we thans een onderzoek uit naar de voorzieningen in onze gemeente. Verder willen we nieuwe Bedrijveninvesteringszones (BIZ) ontwikkelen en faciliteren alsmede het digitale communicatieplatform (Chainels) blijven toepassen. Voor 2024-2027 zullen de beschikbaar gestelde middelen onder meer worden aangewend voor:

- het programma, het programmateam en de communicatie;
- 'Het verhaal van de Binnenstad';
- onderzoek naar de opwaardering van de stadsboulevards en naar het plan van het Singelpark;
- uitvoeringsmiddelen voor de stimulering van sport en spelen, inrichting sfeergebieden en herintroductie van de stadspoorten.

Circulaire economie en bedrijventerreinen

In de komende jaren zullen we ons in het kader van deze pijler richten op:

- het verduurzamen van bedrijven op bedrijventerreinen, in winkelgebieden en in het agrarisch gebied (zie ook pijlers 1 en 3);
- het verbeteren van de stroomvoorziening om de hiervoor genoemde doelstelling haalbaar en realiseerbaar te maken;
- het stimuleren van de circulaire economie (zowel lokaal als regionaal);
- de samenwerking van bedrijven op bedrijventerreinen te bevorderen (onder meer door stimulering van parkmanagement en de oprichting van BIZ).
- het faciliteren van de houtbouwalliantie en het realiseren van de leerlijn op het gebied van houtbouw in overleg met de bouwers en opleidingen in onze regio.

Daartoe zullen we in 2024 de volgende acties oppakken of voortzetten:

- inschakelen duurzaamheidscoach;
- organiseren van kennis- en werksessies over duurzaamheid of circulaire economie;
- uitvoeren van een onderzoek naar de transportbeperkingen voor stroom;
- uitvoeren van een onderzoek naar alternatieve vormen van stroomleverantie (onder meer biovergisting in Beemster, zie ook pijler 1);
- circulaire inkoop en aanbestedingen (voorbeeldfunctie gemeente);
- toepassen grondstoffenscan bedrijventerreinen;
- uitvoeren projecten op het gebied van circulaire economie die door de MRA zijn ontwikkeld;
- faciliteren van de houtbouwalliantie;
- realisering doorlopende leerlijn op het gebied van houtbouw;
- toepassen parkmanagement Baansteer-Noord;
- onderzoek naar het ontwikkelen van een BIZ op bestaande bedrijventerreinen.

Belangrijk om te weten

Het uitvoeren van alle acties in het kader van de uitvoeringsagenda van de economische visie is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid. Ook het bedrijfsleven, het onderwijs en de regio zullen bereid moeten zijn om hieraan mee te werken of bij te dragen. Het betrekken van deze partijen maar ook van bijvoorbeeld de provincie, het Rijk en de Europese Unie, vragen inzet op alle niveaus. Deze inzet kent vele gradaties: van het voeren van overleg tot het aanvragen van subsidies of het deelnemen aan specifieke specifieke consortia. We onderzoeken hoe we het accountmanagement vanuit Economie (verder) kunnen versterken.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BVog1 Economie	Lasten	-1.898	-1.663	-3.029	-2.407	-2.469	-2.129	-2.166
BVog1 Economie	Baten	773	621	706	864	869	874	880
		-1.125	-1.042	-2.323	-1.543	-1.600	-1.255	-1.287

Het saldo stijgt met € 780.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 622.000 lagere lasten en € 158.000 hogere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BV091 Economie	Lasten	Baten
Bedrijveninvesteringszones (BIZ)		
In september 2022 heeft de gemeenteraad de nieuwe bedrijven investering zone (BIZ) Binnenstad vastgesteld (raadsbesluit 1570962). Deze BIZ is gestart op 1 januari 2023 en hiermee kwam de inrichting voor Binnenstad Ondernemings Fonds (BOF) ten einde. Het financiële effect voor jaarschijf 2023 is meegenomen in de najaarsnota 2023. De Gemeente Purmerend faciliteert de BIZ, door de voor de BIZ-stichting verschuldigde BIZ-bijdragen te innen van de bijdrageplichtigen. De Gemeente Purmerend stort de ontvangen BIZ-bijdragen door aan de BIZ-stichting onder aftrek van 3,5% van de opbrengst voor de gemaakte perceptiekosten.		153
Programma Binnenstad		
In december 2022 heeft de gemeenteraad de Visie Programma Binnenstad en het Uitvoeringsprogramma Binnenstad vastgesteld (raadsbesluit 1576060). In de begroting was er incidenteel € 622.000 beschikbaar voor het Programma Binnenstad in jaarschijf 2023. Bij de voorjaarsnota 2023 heeft de raad geld beschikbaar gesteld voor de verbetering kwaliteit openbare ruimte Binnenstad (Invulling investeringsagenda) van 2023 tot en met 2025. Het verschil in de exploitatie is positief. Om een vervolg te geven aan het programma Binnenstad ná 2023, volgt er een keuze voorstel ter besluitvorming (zie paragraaf Keuzes 2024).	247	
Uitvoeringsagenda economische visie 2023-2024		
Voor de Uitvoeringsagenda economische visie 2023-2024 heeft het college, middels raadsbrief 1572601, in de Programmabegroting 2023-2026 incidenteel geld aangevraagd voor jaarschijf 2023. Voor jaarschijf 2024 zijn er geen middelen beschikbaar voor deze uitvoeringsagenda. Om een vervolg te geven aan de uitvoeringsagenda ná 2023, volgt er een keuze voorstel ter besluitvorming (zie paragraaf Keuzes 2024).	595	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-220	6
Totaal	622	159

Reserves

Reserve regionaal samenwerkingsverband Zaanstreek-Waterland

In 2024 is geen toevoeging of onttrekking aan de reserve begroot.

Voorzieningen

Dit programma heeft geen voorzieningen.

Investerings

Dit programma heeft geen investeringen.

Programma 10

Bestuur en concern

Visie

Het ondersteunen van de lokale democratie, de veiligheidsregio (corona, Oekraïne) en het bestuur staan in dit programma centraal. Purmerend is een dynamische gemeente die hard groeit. Er komt nieuwe wetgeving aan en taken worden gedecentraliseerd. We blijven uitgaan van de behoefte van de inwoners van de gemeente. Bestuur en organisatie delen de overtuiging dat de persoonlijke benadering, maatwerk, en flexibiliteit meerwaarde geeft voor buiten. Dat betekent voor het concern dat we op deze manier ook ons werk uitvoeren. De kosten van de lokale democratie en het dagelijks bestuur, waaronder de raad, griffie, college, regionale samenwerking en zaken als bezwaarschriftenprocedures, verkiezingen en het Waterlands Archief staan hier geraamd.

Doelen en activiteiten

Organisatie

Een gemeente die werkt voor haar inwoners en ondernemers, betekent ook goede en professionele advisering en ondersteuning voor het bestuur, ambtelijke organisatie, regionale samenwerkingsverbanden en politici. Nieuwe wetgeving die op ons afkomt dient goed en integraal in de organisatie te worden opgenomen, met oog voor de context. Ruimte in wetgeving zetten we zo in dat dit onze gemeente ten goede komt.

De samenleving ontwikkelt zich snel en we hebben een stevige ambitie om te groeien als gemeente. We hebben en krijgen te maken met een veranderende opdracht als gemeente. Meer taken en verantwoordelijkheden zijn vanuit het Rijk overgeheveld naar de gemeenten. Dit heeft gevolgen voor onze organisatie. De gemeentelijke organisatie groeit mee met de gemeente, om aan de gestelde ambities te kunnen voldoen en de extra taken vanuit het Rijk op te pakken.

Financieel

Om de burgers betrouwbaar te kunnen bedienen is langdurige stabiliteit in de gemeentefinanciën noodzakelijk (en) om maatschappelijke opgaven met de juiste democratische afweging op te kunnen pakken, is financiële armslag noodzakelijk. Het hebben van een sluitende meerjarenbegroting met ruimte voor de groei van de gemeente is hiervoor van groot belang. Dit is een belangrijk doel. Ook wordt ervoor gewaakt dat de gemeente niet teveel schuld heeft door te sturen op de solvabiliteit. Deze doelen staan onder druk door de onzekerheid over de bekostiging van gemeenten door het Rijk.

Wat gaan we doen en wat willen we hiermee bereiken?

Samenwerking

Als concern houden we constant in de gaten wat nodig is voor onze gemeente en zijn we een betrouwbare partner in de regio die staat voor haar inwoners en ondernemers en de belangen van Purmerend. We staan voor een veilige regio die goed met elkaar samenwerkt.

- Blijven samenwerken met de andere regiogemeenten op onder andere maatschappelijk en economisch gebied, waarbij oog wordt gehouden voor de groeiende rol als centrumgemeente en als prominente deelnemer aan de MRA.
- Vormgeven aan de betekenis van de groei van de gemeente voor het gemeentebestuur.
- Blijven inzetten op een goede samenwerking binnen de veiligheidsregio. Dat vraagt om ambtelijke inzet bij de Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland (VRZW).

Solide en gezond financieel beleid

We willen een financieel gezonde gemeente zijn en voeren hiervoor een degelijk financieel beleid. Er dienen voldoende middelen beschikbaar te zijn om alle opgaven en ambities waar te kunnen maken en de noodzakelijke uitgaven te kunnen doen. Daar waar het moet, stellen we bij. Waar zetten we op in:

- Het tijdig opstellen van planning en control producten die een goed inzicht geven in de realisatie van doelen en de stand van de middelen. Deze is overzichtelijk, betrouwbaar en kwalitatief op niveau.
- We verhogen de OZB uitsluitend met inflatiecorrectie.
- De overdracht van wegen van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) naar onze gemeente geschiedt budgettair neutraal voor onze burgers (zie ook programma 6).
- Het versterken van het eigen vermogen om de toenemende schulden te kunnen dragen.
- Voorbereidende werkzaamheden voor de situatie dat de gemeenten met een neergang van middelen te maken krijgt.

Belangrijk om te weten

Omgevingswet

De geest van de Omgevingswet is het versnellen en vereenvoudigen van procedures. Met de komst

van de Omgevingswet krijgt participatie een nieuwe plaats binnen de landelijke wetgeving. Dat heeft gevolgen voor de gemeente zelf en voor initiatiefnemers.

Wat mag het kosten

(Bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 (Bijgesteld)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BV101 Bestuur & concern	Lasten	-10.061	-4.864	-5.122	-5.379	-5.624	-5.576	-5.686
BV101 Bestuur & concern	Baten	4.294	1	42	43	45	46	46
		-5.767	-4.863	-5.080	-5.336	-5.579	-5.530	-5.640

Het saldo daalt met € 256.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door € 257.000 hogere lasten en € 1.000 hogere baten.

Ontwikkeling exploitatie 2023-2024

BV101 Bestuur & concern	Lasten	Baten
Loonkosten		
De actualisatie en de verdeling van de loonkosten op de programma's zijn integraal bijgesteld zodat deze per beleidsveld een betere weergave zijn van de werkelijke personele inzet.	-103	
Diverse		
Afwijkingen lager dan € 100.000	-154	1
Totaal	-257	1

Reserves

Dit programma heeft geen reserves.

Voorzieningen

Voorziening wachtgeldverplichtingen bestuurders

In 2024 wordt € 356.000 onttrokken aan de voorziening.

Voorziening pensioenen ex-bestuurders

In 2024 wordt per saldo € 121.000 toegevoegd aan de voorziening.

Investerings

Dit programma heeft geen investeringen.

Financiële overzichten

